

Kulturní zvyklosti a tradice vietnamské minority v ČR

Bakalářská práce

Studijní program:

B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením
na vzdělávání

Studijní obory:

Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Dějepis se zaměřením na vzdělávání

Autor práce:

Dominika Stará

Vedoucí práce:

PhDr. Jana Jetmarová, Ph.D.
Katedra filosofie

Zadání bakalářské práce

Kulturní zvyklosti a tradice vietnamské minority v ČR

Jméno a příjmení: **Dominika Stará**
Osobní číslo: P19000239
Studijní program: B0114A300069 Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Specializace: Základy společenských věd se zaměřením na vzdělávání
Dějepis se zaměřením na vzdělávání
Zadávací katedra: Katedra filosofie
Akademický rok: **2020/2021**

Zásady pro vypracování:

Autorka nejprve zakotví téma teoreticky: vymezí pojmy kultura a tradice, akulturace, majorita a minorita, asimilace, integrace. Poté stručně charakterizuje vietnamskou minoritu v ČR s ohledem na její historický vývoj a současnou situaci. Následně se zaměří na nejvýznamnější tradice a zvyklosti vietnamské kultury a bude sledovat jejich podobu a případné reinterpretace v kontextu vietnamské minority v České republice. Součástí práce bude výzkumná sonda, jež bude zaměřena na dodržování vybraných kulturních zvyklostí a tradic u členů vietnamské minority. Autorka bude pracovat v souladu s pokyny vedoucí práce a bude text pravidelně konzultovat.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

IČO, J. S vietnamskými dětmi na českých školách. 1.vyd. Jinočany: H&H, 2006. KOCOUREK, J. Menšiny a migranti v České republice. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. PECHOVÁ, E. S vietnamskými dětmi na českých školách. 1.vyd. Jinočany: H&H, 2006. UHEREK, Z., KORECKÁ, Z., POJAROVÁ, T. a kol. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, v.v.i., 2008. ŠÍŠKOVÁ, T. Menšiny a migranti v České republice. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. SIROVÁTKA, T. Menšiny a marginalizované skupiny v České republice. Brno: Georgetown, 2002.

Vedoucí práce: PhDr. Jana Jetmarová, Ph.D.
Katedra filosofie

Datum zadání práce: 6. dubna 2021
Předpokládaný termín odevzdání: 30. června 2022

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. David Václavík, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má bakalářská práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

7. července 2022

Dominika Stará

Poděkování

Především bych ráda poděkovala své vedoucí práce PhDr. Janě Jetmarové, Ph.D. za vedení práce. Děkuji též své rodině, příteli, který mi byl morální oporou a také spolužákům, zejména Barboře Podušelové, která mi ochotně vždy poradila, když jsem si nevěděla rady.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá vietnamskou národnostní menšinou v České republice. Pozornost je zaměřena především na vztahy Vietnamců a české majority. První část práce je věnována vymezení základních pojmů. Pozornost je zaměřena především na vietnamskou kulturu, tradice a život v české majoritní společnosti. Druhou část práce tvoří doplnění o výzkumnou sondu prostřednictvím rozhovoru, v němž jde o zjištění, jak se Vietnamci zapojují do veřejného života, jaké kulturní zvyklosti dodržují, jaké vztahy mají s majoritní společností a členy lokální vietnamské komunity a jak jsou spokojeni s životem v České republice.

Klíčová slova:

Vietnamská menšina, vietnamská kultura, vietnamské tradice a zvyklosti, česko-vietnamské vztahy, integrace, rozhovor s vietnamskými občany.

Abstract

The bachelor's thesis deals with the Vietnamese national minority in the Czech Republic. Attention is mainly focused on the relations between the Vietnamese and the Czech majority. The first part of the thesis is devoted to the definition of basic terms. The focus is primarily on Vietnamese culture, traditions and life in the Czech majority society.

The second part of the work is supplemented by a research probe through an interview, which aims to find out how the Vietnamese participate in public life, what cultural customs they observe, what relations they have with the majority society and members of the local Vietnamese community, and how satisfied they are with life in the Czech Republic.

Keywords:

Vietnamese minority, Vietnamese culture, Vietnamese traditions and customs, Czech-Vietnamese relations, integration, interview with Vietnamese citizens.

Obsah

Úvod.....	8
Teoretická část.....	10
Vietnamská menšina v České republice.....	10
Národnostní menšiny v ČR	10
Vietnam a jeho vláda	11
Vztahy Vietnamu s ČSSR.	12
Formování a historie migrace vietnamské komunity před rokem 1989	12
<i>Osobní důvody pobytu</i>	<i>16</i>
<i>Život v ČR.</i>	<i>16</i>
<i>Vzájemné vztahy</i>	<i>16</i>
Formování a historie vietnamské komunity v ČR po roce 1989.	17
Adaptace dětí.	21
Zapojení rodičů do vzdělání a jeho využití.	22
Historie migrace Vietnamců	24
Definice migrace.....	24
Současná podoba vietnamské národnostní menšiny na území ČR.....	25
Integrace.....	27
Institucionální rámec integrační politiky v ČR.	28
Integrace Vietnamců v České republice.....	29
Pracovní migranti	30
Integrace dětí ve školách	31
Mezinárodní vztahy.....	33
Charakteristika Vietnamců.	36
Jazyk.....	36
Svátky, zvyky a tradice.....	36
<i>Nový rok.....</i>	<i>37</i>
<i>Jarní svátky.....</i>	<i>38</i>
<i>Svátek ducha rodinného krbu.....</i>	<i>38</i>
Rodina	39
Svatba.....	39
Pohřeb	40
Gastronomie	41
Náboženství.	41
Humor	42

Doplněk: rozhovor s vybranými členy vietnamské menšiny	43
Metodologie	43
Rozhovor	44
<i>Život v České republice</i>	44
<i>Tradice a kuchyně</i>	45
Závěr	46
Literatura	47

Úvod

Z mnoha národů, které žijí v České republice v současné době, nelze přehlédnout vietnamskou minoritu, i přes to, že se nejedná o národ, který pochází z relativně blízké oblasti. Tato minorita je velmi početná a život, začleňování či způsoby komunikace jsou velmi obtížné, jelikož se od původního obyvatelstva výrazně liší nejen svým vzhledem, ale i celkovou historií, tradicemi, vírou, gastronomií, a hlavně svou mentalitou. V České republice bohužel stále existuje odstup od všech menšin, jelikož společnost je zde stále trochu konzervativnější, než je tomu v jiných zemích. Zároveň se však pohledy Čechů na vietnamskou minoritu mění a lze pozorovat velké zlepšení. Na druhou stranu je to vcelku pochopitelné, jelikož problémy se vzájemnou interakcí jsou i ze strany vietnamské minority, a to kvůli tomu, že se zdržují spíše se svými rodinami a příbuznými, či s jinými Vietnamci. Většina Vietnamců je spíše introvertní, proto nemají potřebu se v mnoha případech s majoritou sdružovat, jelikož hlavní je pro ně právě rodina, při které stojí až do konce, mnoho Vietnamců je zvyklých starat se o své rodiče, dokud to jen jde, neexistuje pro ně nic jako domov důchodců tak, jako u nás.

Jedním z důvodů, proč jsem si vybrala právě toto téma, je fakt, že dnes Vietnamci tvoří jednu z nejpočetnějších menšin u nás i ve světě a díky tomu pro společnost přestali být nějakým způsobem jiní a neobvyklí, jak tomu bývalo dříve. Děti na základní škole nejsou udivovány tím, že jedním z jejich spolužáků je člověk s vietnamským původem a mnoho lidí běžně nakupuje u vietnamských obchodníků. V práci se budu snažit vyřešit otázky, které zodpoví, jaké místo v naší republice Vietnamci zaujímají a jaká budoucnost je zde čeká.

Cílem bylo při této práci porozumět hlouběji vietnamské minoritě, pochopit jejich každodenní problémy, se kterými se musí potýkat v běžném životě, zároveň i pomoc při jejich začlenění do většinové společnosti. Dalším cílem je prozkoumat tuto problematiku detailněji a to prostřednictvím výpovědí vietnamských obyvatel v České republice. Ráda bych svou práci přispěla k lepšímu poznání a porozumění vietnamské minority a vyobrazila jejich skutečné postavení ve společnosti.

Zaměřím se na děti a studenty, které provází jazyková a sociální bariéra a poté i na druhé generace, kde to již není takovým problémem, také na dospělé jedince, kteří se sem přestěhovali a museli si zde od začátku vše vybudovat, stejně tak na jejich názory ohledně českých tradic a české společnosti.

Práce se věnuje problematice na teoretické rovině, zároveň je její součástí výzkumná sonda, zaměřená na každodenní život vybraných Vietnamců.

Úkolem teoretické části práce je vymezit základní pojmy vztahující se k danému tématu a díky tomu je i zpřehlednit a docílit jednoduššího pochopení obsahu. Stručně také popisuje Vietnam jako takový a seznámíme se s kulturou, gastronomií či náboženstvím a mnoho dalším. Nesmíme zapomenout ani na historii, díky které se dozvíme, jak vypadal jejich život v ČSR před rokem 1989 i po něm.

První část práce je rozdělena na jedenáct podkapitol. V jednotlivých kapitolách se budeme věnovat například životu vietnamské menšiny v České republice. Rozebereme si důvody migrace, které vedou Vietnamce do České republiky a zároveň jejich vztah k rodné zemi, kde volnost není taková, jak se může na první pohled zdát. Jejich vztah k tradicím je velmi vřelý a nedají dopustit na to, na co jsou celý život zvyklí, a proto zde vznikají i rozpory s jejich dětmi, jelikož ty po příchodu do České republiky musí ve školách dodržovat naše tradice a zvyky a ne ty jejich, jelikož k tomu není možnost. Zajímavou částí je i stolování, které probíhá úplně jinak než u nás. V závěru této kapitoly jsou uvedeny i výsledky mého pozorování a bádání. Druhá část práce obsahuje výzkumnou realizovanou rozhovorem s vietnamskými občany v České republice.

Vietnamská menšina v České republice

Menšina a společenský status

Menšina jako taková znamená určité společenství občanů, žijících na území České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, ale zároveň mají zájem o to být považováni za národnostní menšinu.¹

Sociální status vymezuje práva a povinnosti jedince ve vztahu k ostatním jedincům a formuje očekávání, která může okolí mít od držitele statusu v určitých situacích. Menšina vymezuje skupinu osob a obvykle se i jako skupina chápe.²

Druhou menšinovou skupinou jsou cizinecké skupiny, jejich součástí jsou cizinci, kteří nejsou občany státu, ale přesto žijí na jeho území ať už legálně či nelegálně. O cizincích nelze uvažovat jako o jedné skupině a pokud jsou s nimi problémy, tak se liší podle země původu. Nejpočetnější skupinou jsou u nás Ukrajinci.³

Národnostní menšiny v ČR

Česká republika se vyznačuje národnostní homogenitou s dominantním zastoupením české národnosti. Její charakter byl utvářen historickým a politickým vývojem země (migrací obyvatelstva za 2. světové války, válečnými ztrátami některých národnostních skupin, poválečným odsunem a výměnou obyvatelstva, re/emigrací, přesídlováním). I přesto však Česká republika má mnoho uznávaných národnostních menšin na svém území, které se pyšní dlouholetou tradicí.

Mezi oficiálně uznávané národnostní menšiny v ČR patří: Běloruská menšina, Bulharská menšina, chorvatská menšina, maďarská menšina, německá menšina, polská menšina, Romská menšina, rusínská menšina, ruská menšina, řecká menšina, slovenská menšina, srbská menšina, ukrajinská menšina, vietnamská menšina⁴

¹ BLAŽEJOVSKÁ, Markéta, Praktické problémy s integrací v České republice, 2012, s. 6

² Tamtéž

³ Národnostní struktura obyvatel. Český statistický úřad [online]. ČSÚ, 2014 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>

⁴ Národnostní menšiny [online]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>

Vietnamská národnostní menšina zaznamenala podobný nárůst po roce 1989 jako menšina ukrajinská a taktéž je spjata s pracovní migrací. Přestože Vietnamci (ve smyslu státních příslušníků Vietnamu) byli na území České republiky již od 70. let 20. století, k vietnamské národnosti se začali více hlásit až při sčítání v roce 2001. Jejich podíl na celkové populaci v roce 2001 byl 0,2 %, v roce 2011 stoupl na 0,3 %. Největší koncentrace Vietnamců byla v Praze, následovaly kraje Ústecký a Karlovarský ⁵.

Vietnam a jeho vláda

Vietnam se v názvu státu objevil až v roce 1945. Viet Nam znamená v překladu jižně od Jue. ⁵ Vietnam sám o sobě je asi čtyřikrát větší než ČR a jeho krajina je rozmanitá, stejně tak jako podnebí, jehož podnebí je naprosto odlišné od podnebí v České republice. Rozdíl je i v počtu obyvatel, jelikož Vietnam čítá přes 82,5 milionů obyvatel a řadí se tak na 13. příčku mezi nejlidnatější země světa. ⁶

Ve Vietnamu vládne Komunistická strana Vietnamu, která je jedinou velící stranou země a jiné strany v zemi neexistují. Vláda pochopila, že vést izolovaný vývoj země nikam nevede, a tak i když v zemi panuje komunismus, byly obnoveny diplomatické a obchodní styky s USA a vstup do WTO. Díky této změně tak lidé ve Vietnamu mohou podnikat a svobodně cestovat, také mají přístup k internetu, což pro ně znamená přísun informací z celého světa. ⁷

Nejedná se však o naprosto svobodnou zemi, stále zde panuje cenzura, korupce a byrokracie, se kterou se místní obyvatelé musí denně potýkat. A to je jeden z hlavních důvodů migrace občanů např. do České republiky, kde mohou vést svobodný život a jejich děti můžou mít lepší budoucnost. ⁸

Dalšími důvody bývá i větší výdělek, možnost být se svými příbuznými nebo lepší možnosti ke studiu. Rozhodnutí k odchodu do České republiky často podporuje fakt, že ve Vietnamu je vysoká míra kriminality, a to nejen násilné, ale i ekonomické. ⁹

⁵ Národnostní struktura obyvatel. Český statistický úřad [online]. ČSÚ, 2014 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>

⁶ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9. s. 25-27

⁷ ČERNÍK, Jan, S Vietnamskými dětmi na českých školách, s. 25-27

⁸ Tamtéž

⁹ Tamtéž

Vztahy Vietnamu s ČSSR

ČSSR navázala diplomatické vztahy s VDR 2.2.1950 jako čtvrtý stát v pořadí. Tyto vztahy se odvíjely od „všestranné přátelské spolupráce a vzájemné pomoci v duchu marxismu-leninismu a socialistického internacionalismu“.¹⁰

V dalších letech začala spolupráce ve vědecko-technické oblasti a po vypuknutí americké války byly přijaty do českých dětských domovů dvě skupiny vietnamských sirotků. Čechoslováci tedy Vietnamce vnímali relativně dobře.¹¹

Návštěva Vietnamu tehdejším prezidentem ČSSR Gustavem Husákem měla za následek podepsání dohody, na jejímž základě se u nás od roku 1990 mělo vystřídat 30 000 vietnamských pracujících. Tato dohoda byla naplněna, a proto se v tomto období pohled společnosti na Vietnamce změnil, jelikož začali hodně nakupovat kvůli situaci, která byla v jejich zemi a působili jako trn v oku.¹²

Období let 1990 - 1991 je někdy označováno jako "období mezihry". Byly totiž zrušeny smlouvy a dohody z let socialismu, ale zároveň ještě nebyly vytvořeny nové smlouvy, které by je nahradily. Vietnamská vláda, která viděla nebezpečí v pádu komunismu v ČSSR, tlačila na návrat Vietnamců zpět do VSR, ale tento tlak byl nedůsledný a pobyt v ČSSR umožňoval Vietnamcům buď v zemi zůstat a nebo odcestovat do jiné země Evropy (ať už legálně či nelegálně)¹³.

Formování a historie migrace vietnamské komunity před rokem 1989

Historii vietnamské migrace do Československa, je třeba věnovat pozornost, protože může vést k lepšímu pochopení postavení vietnamské menšiny na českém území a taktéž to přispívá k pochopení vzájemných vztahů mezi majoritní a minoritní skupinou obyvatel.

14

Počátky vietnamské migrace do prostoru Československa jsou spojeny se čtyřicátými lety minulého století, když se však jednalo pouze o minimální přesuny. Počátky česko-

¹⁰ Člověk v tísní. Cizinci. [citace 12.05.2022]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/web/cz/clovek-v-tisni-o.p.s>

¹¹ Tamtéž

¹² Tamtéž

¹³ Možná renesance česko-vietnamských vztahů - část první. Ústav mezinárodních vztahů Praha [online]. Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2018 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/cesko-vietnamske-vztahy-mohou-zazit-svou-renesanci-cast-prvni>

¹⁴ Možná renesance česko-vietnamských vztahů - část první. Ústav mezinárodních vztahů Praha [online]. Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2018 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/cesko-vietnamske-vztahy-mohou-zazit-svou-renesanci-cast-prvni>

vietnamských vztahů je možné oficiálně datovat do poloviny minulého století, kdy se imigranti z Vietnamu začali postupně přesouvat na naše území. Jednalo se o jakousi první vlnu vietnamských migrací, již předcházelo navázání vzájemných diplomatických vztahů mezi ČSR a Vietnamem. Tyto vztahy byly oficiálně navázány 2. února 1950, kdy československá vláda uznala vládu vietnamskou v čele s Ho Či Minem jako vládu zcela legitimní.¹³

V roce 1956 pak došlo k přesunu válečných sirotků z Vietnamu na naše území, kteří tak představovali první větší vietnamskou skupinu pobývajících v ČSR. Tento přesun je v rámci odborné literatury označován také jako tzv. Chrastavské děti, když byli váleční sirotci umístěni do dětského domova v Chrastavě na Liberecku, kde spolu pohromadě žili. Po dospění se pak někteří z nich sami rozhodli, že zůstanou v ČSR a založí si zde rodiny.¹⁴

Od šedesátých let začaly do ČSR přijíždět každý rok desítky vietnamských studentů, kteří tak činili proto, že se snažili nabýt co možná nejkvalitnějšího vzdělání. Stejně tak sem migrovali také praktikanti a učnové, kteří si snažili v ČSR zajistit praxi ve strojírenských oborech, lehkém průmyslu a dopravě.¹⁵

Pracovní migrace vietnamského obyvatelstva je spojena s rokem 1967, kdy byla zahájena odborná příprava vietnamských občanů v československých podnicích v oblasti lehkého průmyslu. Nejčastěji pracovali zejména v takových odvětvích, jako bylo obuvnictví, potravinářství, strojírenství a textilní průmysl. V této době přitom do prostředí ČSR přijelo okolo 2100 Vietnamců, kteří zde pracovali až do roku 1974. Se sedmdesátými lety je pak spojen vznik celé řady dohod o spolupráci, v jejichž rámci byla vymezena jednotlivá specifika specializované přípravy vietnamských pracovníků v ČSR.¹⁶

Vývoj migrace vietnamské komunity do československého prostředí je spojen s rokem 1973, když došlo k významnému mezníku, jímž se stalo podepsání Dohody o odborné přípravě občanů Vietnamské demokratické republiky v československých organizacích. Delegace Vietnamské demokratické republiky přijela do ČSR a usilovala zde o to, aby k nám mohlo přijet 10-12 tisíc vietnamských občanů k nabytí profesní praxe. Vietnamská

¹³ HLA VATÁ, Lucie, IČO Ján, KARLOVÁ, Petra, KUČERA Karel, STRAŠÁKOVÁ, Mária a ŠIMEČKOVÁ Šárka. Dějiny Vietnamu. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2018. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-496-6.

¹⁴ Etnické komunity v české společnosti, s. 320

¹⁵ Vietnamci v České republice. Stručný historický přehled o česko-vietnamských vztazích a působení Vietnamců v ČR, online

¹⁶ BITTNEROVÁ, Dana. Kdo jsem a kam patřím? Passtelka, 2005. ISBN 80-902785-8-2.

vláda se domnívala, že příprava kvalifikovaných dělníků v oblasti hlavních profesí je jednou z klíčových otázek obnovy a rozvoje ekonomiky země.¹⁷ V rámci této dohody bylo Vietnamcům s výučním listem umožněno, aby byli do českých firem přijímáni v hojnějším počtu, kde měli získat praxi k profesním zkušenostem. Hned po podpisu této dohody přijelo do ČSR 1200 Vietnamců, přičemž od té doby jich pak každý rok přijíždělo dalších 3-4 tisíc.¹⁸

Během první poloviny osmdesátých let bylo do ČSR přijato na 30 tisíc Vietnamců. Jednalo se primárně o zájemce o studium na vysokých školách a stážisty, kteří chtěli pracovat v továrnách. Vzhledem k tomu, že byl politický systém v dané době ještě značně omezen, byla jim tato přítomnost umožněna pouze na sedm let.¹⁹

S pobytem na československém území souvisely velice přísné podmínky, které vycházely z příkazů vietnamské ambasády. Ta vydala několik hlavních zásad, které museli Vietnamci v ČSR dodržovat. Zmínit je možné kupříkladu zákaz chození ven v jedné osobě, Vietnamcům byl umožněn volný pohyb umožněn jen ve skupinkách o minimálním počtu 3 osob. Tato zásada platila až do roku 1980. Stejně tak byl vydán přísný zákaz styku mezi Vietnamci a Vietnamkami, přičemž mělo-li dojít ke vzájemnému kontaktu, nesmělo se tak stát za zavřenými dveřmi, případně se dané schůzky musela vždy účastnit třetí osoba. Od roku 1982 pak byla tato zásada zmírněna, a tak Vietnamci měli možnost se stýkat s opačným pohlavím, nesmělo však dojít k otěhotnění. V takovém případě byla žena okamžitě vyhoštěna zpět do Vietnamu. Z dalších zásad, které měly obecnou platnost, platilo, že vietnamští studenti (muži) nesměli nosit dlouhé vlasy, texasky, džínové košile a další oblečení, jehož původ bylo možné hledat v západních kulturách.²⁰

V osmdesátých letech minulého století se v prostoru ČSSR nalézalo okolo 27 tisíc vietnamských občanů, z nichž naprostá většina provozovala pracovní činnost, zejména pak dělnická povolání. Počet vietnamských studentů významnou měrou poklesl.²¹

¹⁷ BROUČEK, Stanislav. Historie imigrace z Vietnamu do Českých zemí. SEA-I [online]. 2005 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <http://sea-l.cz/cs/clanky/posts/historie-imigrace-z-vietnamu-do-ceskych-zemi/>

¹⁸ PECHOVÁ, Eva. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a VYKOŘISŤOVÁNÍ. Toolkit. 2007. Dostupné z: https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Zprava_migrace_Vietnam.pdf

¹⁹ BITTNEROVÁ, Dana. Kdo jsem a kam patřím? Passtelka, 2005. ISBN 80-902785-8-2.,s. 373-374.

²⁰ BROUČEK, Stanislav. Historie imigrace z Vietnamu do Českých zemí.

²¹ MÜLLEROVÁ, Vietnam - stručná historie států. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-255-1 s.84.

Vietnamské obyvatelstvo v této době zůstalo pro majoritní českou společnost uzavřeno, protože bylo ohraničeno jazykovou bariérou. Přestože jejich mobilita po československém území byla značná, kontakty s českou společností byly uskutečňovány jen velice sporadicky, jednalo se zejména o komunikaci ohledně práce. Vietnamská menšina se tímto způsobem snažila izolovat se od západní kultury a pěstovat stále jen tu svou mezi sebou.²²

S tímto problémem pak souvisela negativní proměna v nahlížení majoritní československé společnosti na vietnamskou menšinu, která měla souvislost s nedostatečnou připraveností pro komunikaci a styk s kulturou, která je zcela rozličná od té naší. Jednalo se o nepochopení, v jehož důsledku začaly vznikat jakési třetí plochy a nedorozumění v rámci každodenního kontaktu mezi těmito dvěma kulturami. Müllerová se v tomto kontextu domnívá, že problém tkvěl ve vietnamské vládě, která nedostatečně odhadla dopad přesunu vysokého počtu vietnamského obyvatelstva do rozličně fungujícího evropského prostředí.²³

Názory na integraci a soužití s Vietnamci se mezi obyvateli výrazně liší. Lze se setkat s názory obyvatel, kteří vnímají Vietnamskou menšinu jako „privilegovaná skupina obyvatel, která se žije kriminalitou“ a „ohrožuje život, bezpečnost, a majetek občanů. Do kontrastu jdou však i protipólné názory, kdy obyvatelé tvrdí, že „jsou slušní, milí a pracovití“.²⁴ Z veřejného diskurzu přejímané pohledy (nikoliv založené na vlastní osobní zkušenosti) na Vietnamce a jejich vlastnosti a činnosti obyvatelé generalizovaně přisuzují všem Vietnamcům. Ačkoliv problémy v soužití majority a Vietnamců nejsou nejzávažnějšími problémy, které řeší obyvatelé jednotlivých měst, přináší narůstající etnická a sociální diferenciaci některá nová témata, kolem nichž se odehrává neporozumění, a vznikají konflikty. Jisté napětí a nedůvěra jsou často založeny na přejímání obecnějších témat z národního mediálního diskurzu, se kterými jsou spojováni Vietnamci. Jde především o drogovou kriminalitu a hospodářské delikty (pašování falešného „značkového“ zboží, daňové úniky, a to zejména v souvislosti s areálem Sapa).

25

²² BITTNEROVÁ, Dana. Kdo jsem a kam patřím? Passtelka, 2005. ISBN 80-902785-8-2.s. 376

²³MÜLLEROVÁ, Vietnam - stručná historie států. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-255-1, s. 85-86.

²⁵ MÜLLEROVÁ, Vietnam - stručná historie států. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-255-1

²⁴ BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ, ed. Etnické komunity v české společnosti. Praha: Ermat, 2006. ISBN 80-903086-7-8.

Osobní důvody pobytu

Mezi hlavní osobní důvody pobytu patřilo hlavně získání kvalitního vzdělání, což ve Vietnamu nebylo možné pro všechny už jen kvůli politické situaci, která tam panovala.²⁶ Mnoho vietnamců také chtělo zlepšit svou a rodinnou ekonomickou situaci, jelikož ve Vietnamu takovou možnost neměli, velkou roli v tom hrálo jejich společenské postavení, stejně tak jako postavení jejich rodiny. Mnozí z Vietnamců se do České republiky dostali na základě protekcí od svých kantorů nebo nadřízených, jelikož dosahovali výborných studijních či pracovních výsledků.²⁵

Život v ČSR

Během válečného stavu ve Vietnamu byli ovlivňováni i vietnamští občané v ČR. Byl sledován jejich příjezd i pobyt, kontakty s Čechy, pobyt na veřejnosti aj. Nejčastěji do země přijížděli lidé mezi 18 a 40 lety, nezáleže na jejich rodinném rozpoložení. Rozmístění byli po celém území ČSR a bydleli převážně na ubytovnách odděleně od českých pracovníků. Našli se i takoví Vietnamci, kteří si časem za účelem zlepšení své finanční situace začali přivydělávat postranním prodejem zboží, které bylo v ČSR velmi žádané, ale nedostatkové.²⁶

Skupiny Vietnamců často doprovázel tzv. organizátor či tlumočnick, který většinou pocházel z Vietnamu, ale v ČSR už žil nějakou dobu, a tak měl zkušenosti s úřady, věděl co a jak vyřídit a hlavně uměl český jazyk a byl se schopen domluvit. Tito lidé se museli vyznat v právních záležitostech, předpisech a museli umět řešit vzniklé problémy skupiny. Někteří z nich se po roce 1989 stali díky svým zkušenostem zprostředkovateli mezi komunitou a majoritou.²⁷

Vzájemné vztahy

Vietnamci žili ve skupinách, pokud zrovna nepracovali, bavili se hlavně mezi sebou a neměli celkově zájem o větší adaptaci, než byla nutná, proto se tato komunita navenek jevila jako tichá a klidná.

V polovině 80.let vzrostl počet mezietských vztahů a manželství, ale většina z nich neměla dlouhého trvání.

²⁵ SÝKORA, Luděk. Vztahy mezi majoritou, vietnamskou menšinou a dalšími národnostními skupinami v MČ Praha-Libuš. Univerzita Karlova v Praze, 2014.

²⁶ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9., s. 99

²⁷ Tamtéž

Mladší generace ve Vietnamu zná ČR jen z vyprávění, a přesto se občas stává, že rodiče své dítě pošlou do ČR v 18 letech, nevědomky ho však posílají do daleko horších podmínek, než měli oni sami předtím, jelikož v jejich dobách měli v ČSR zajištěné bydlení i jazykové kurzy a neuvědomují si, že toto jejich dítě mít nebude.²⁸

Formování a historie vietnamské komunity v ČR po roce 1989

Nová situace následně nastala po roce 1989, kdy došlo po vzniku ČSFR k ukončení prakticky všech politických i hospodářských styků Čech s Vietnamem a vietnamští pracovníci se v důsledku toho začali hromadně vracet do své rodné země. Tlak, jenž byl veden ze strany české politiky, však nebyl dostatečně silný, přičemž nově uplatňované reformy politického systému vedly k tvorbě zcela nových migračních mechanismů, které umožňovaly Vietnamcům využít možnosti nabytí živnostenského listu. Po jeho získání jim pak byl umožněn dlouhodobý pobyt na českém území.²⁹

Mezi lety 1990-1991 začalo docházet k uzavírání průmyslových podniků, což vedlo k ekonomické transformaci ČSFR. Vietnamským pracovníkům od tohoto okamžiku přestalo být umožňováno zaměstnávání v českých závodech. Československá strana však tímto krokem porušila panující dohodu o dočasném zaměstnávání vietnamského obyvatelstva, které muselo být finančně kompenzováno. Vietnamští pracovníci tedy získali odstupné a následně jim byly proplaceny také cestovní náklady, které jim umožnily návrat do jejich vlasti.³⁰

S tímto obdobím je spojeno výrazné omezení vzájemných vztahů mezi Českou republikou a VSR. Mezi oběma zeměmi nefungovala prakticky žádná kulturní, obchodní či mezistátní oficiální podpora a spolupráce. K proměně tohoto stavu došlo až 26. 1. 1994 po podepsání Dohody mezi vládou České republiky a VSR v Praze o odborné přípravě vietnamských občanů ve středních odborných učilištích v České republice. 4. 6. 1994 pak byla v Hanoji podepsána další smlouva, již byla Dohoda mezi vládou ČR a vládou VSR o vzájemném zaměstnávání českých a vietnamských

²⁸ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9.,s. 100.

²⁹ MARTINKOVÁ, Šárka a PECHOVÁ, Eva. Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika (informační příručka Policie ČR). Ministerstvo vnitra ČR, 2011. ISBN 978-80-7312-063-4.s.11.

³⁰ MÜLLEROVÁ, Vietnam - stručná historie států. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-255-1, s.90

občanů. Výsledkem těchto jednání se stala zcela nová migrační vlna vietnamského obyvatelstva do České republiky, kteří zde hledali práci, případně chtěli studovat.³¹

S touto novou vlnou se do Čech začali vracet také ti dělníci, kteří zde již působili a měli tak lepší pozici z hlediska jejich uplatnění se na českém trhu práce, jelikož již do jisté míry ovládali český jazyk. Do České republiky však začali migrovat také ti Vietnamci, kteří do této doby pobývali na území sousedních zemí, jako bylo Maďarsko, Polsko, Slovenské či NDR. V rámci devadesátých let byl mezi Vietnamci nejrozšířenější formou jejich výdělečné činnosti stánkový prodej spotřebního zboží. Následně začali Vietnamci provozovat také kamenné obchody a stali se z nich samotných zaměstnavatelé českých občanů. Je velice zajímavou skutečností, že Vietnamci představují jediné imigranty, kteří svou přímou konkurencí neohrožují majoritní české obyvatelstvo. Namísto toho se jim daří poskytovat v našem prostředí zcela nové pracovní příležitosti na trhu práce.³²

V roce 1997 byla následně podepsána další dohoda, jíž bylo Ujednání o spolupráci v oblasti práce, zaměstnanosti a sociálního zabezpečení. Právě mezi lety 1996-1997 probíhala významná jednání mezi českou a vietnamskou vládou, která vedla k uzavření hned několika ekonomických dohod. Jednalo se například o dohodu o vypořádání vzájemných pohledávek a závazků, smlouvu o zabránění dvojího zdanění a úniku daní z příjmu a z majetku či o dohodu o podpoře a vzájemné ochraně investic.³³

Přestože v rámci České republiky docházelo ke zmiňované ekonomické transformaci, nedošlo k pozastavení rozvojové pomoci Vietnamu. V roce 2004 došlo dokonce k tomu, že byla VSR z hlediska dlouhodobé spolupráce uznána za jednu z prioritních cílových zemí. Ve většině případů přitom veškeré české rozvojové projekty vycházely z původních rozvojových pomoci, s nimiž pracovalo minulé Československo. Velice významným rozvojovým projektem se stala obnova zastaralého vybavení Nemocnice československo-vietnamského přátelství, případně otevření školícího střediska výroby obuvi v Hai Phongu.³⁴

³¹ Vietnamci v České republice. Stručný historický přehled o česko-vietnamských vztazích a působení Vietnamců v ČR., online

³² JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a HIRT Tomáš. Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR. Praha: Člověk v tísni - společnost při ČT, 2005. ISBN 80-903510-1-8. s. 42-43

³³ Vietnamci v České republice. Stručný historický přehled o česko-vietnamských vztazích a působení Vietnamců v ČR., online

³⁴ Tamtéž

Vietnamci do České republiky přijížděli s tím, že věděli, že u nás jsou nabízeny určité kurzy, které jim vysvětlí, kdy u nás slavíme jaké svátky, anebo jaké tradice u nás dodržujeme. Tyto kurzy také vietnamcům sdělily informace o českém školství a přiblížily jim celkově co a jak u nás funguje. Všechny tyto informace se však Vietnamci dozvídali až za hranicemi ČR, což už bylo pozdě, a tak tamní vláda začala pracovat na tom, aby ve Vietnamu byly k sehnání různé příručky o České republice a dalších zemích, jelikož nechtěla, aby Vietnamci cestovali bez dostatečných informací.³⁵

Největší počet Vietnamců v ČR dle aktuálních informací v ČR žije v Praze. Svaz Vietnamců v ČR uvádí počet čítající přes 7000 občanů této minority. Právě v Praze je rozmístění rodin velmi nerovnoměrné a závisí většinou na blízkosti tržnic, ceně bytů a pronájmů. Od počátku 90. let je největší část Vietnamců na Praze 4, jelikož v její blízkosti se nachází mohutné velkoobchodní tržnice.³⁶

Nemalá část Vietnamců ale také žije na Karlovarsku a Ústecku. Oproti minulým sídlištím např. v blízkosti podniků a učilišť se v současné době mění i struktura sídel, které Vietnamci obydli, na centra větších měst jako jsou Brno či Plzeň a poté pohraniční centra Ostrava a Cheb. Další významnější komunity nalezneme v Železné Rudě, Aši, Potůčkách atd. V pohraničí se Vietnamci často zaměřují na prodej zahraničním turistům.³⁷

Do tehdy ještě Československé republiky emigrovalo nejvíce Vietnamců po roce 1989 a jednalo se převážně o studenty vietnamských vysokých škol, kteří způsobili, že ambasáda začala ztrácet přehled o tom, kdo kam cestuje. Tlak na návrat Vietnamců do Vietnamu poté nebyl tolik důsledný, a tak jich zde mnoho zůstalo.

K tomu jim také dopomohly informace od Vietnamců, kteří zde tehdy pracovali a věděli, že nejlepší výdělečná činnost je obchod. Za těmito občany později od devadesátých let

³⁵ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a POJAROVÁ Tereza. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0. s. 107

³⁶ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a POJAROVÁ Tereza. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0., s. 107

³⁷ Tamtéž

začali přijíždět rodinní příslušníci na základě slučování rodin a poté další Vietnamci na základě doporučení svých známých a také za účelem podnikání.³⁸

Velká část Vietnamců žije v pronajatých bytech, které se nachází v panelových domech na sídlištích, pokud daní občané mají známé rodiny, tak bydlí ve velké blízkosti. Pokud však mají Vietnamci finanční prostředky, raději si koupí majetek do osobního vlastnictví.

Když Vietnamci mají dost finančních prostředků velmi neradi se vzdávají svého majetku, a proto jejich finanční situace rozhoduje i o délce jejich pobytu v ČR, jelikož pokud mají majetku naopak málo, neradi zde zůstanou po delší dobu.

Přestože je Vietnam stále komunistickou zemí, vláda nikterak nebrání svým občanům cestovat do zahraničí. Naopak, zejména cesty za prací jsou podporovány, protože jsou ekonomicky výhodné pro stát.

I když Vietnamci bydlí v panelových domech hlavně mezi majoritou, stejně se raději stýkají s ostatními Vietnamci a o majoritu neprojevují takový zájem, proto je můžeme označit za uzavřené, avšak také záleží na konkrétních jedincích.

Ekonomicky aktivní Vietnamci podnikají na základě živnostenského oprávnění, často však dochází i k tomu, že jsou zaměstnání pod jinými Vietnamci. Dříve hodně z nich prodávalo ve stáncích, které nebyly náročné na údržbu a nevyšly draho, dnes se však častěji setkáváme s kamennými prodejny v městských částech, toto jednání můžeme chápat jako adaptaci.³⁹

Není však pravidlem, že se Vietnamci živí jen na trzích, mnoho z nich má zde také velmi užitečné a dobře placené funkce, jako např. profesionální fotograf, počítačový expert či žurnalista. Jedni z nejbohatších Vietnamců vybudovali firmy s mezinárodním polem působnosti jako např. Sportisimo, Art Home či spousta fastfoodů mezi které patří hlavně Panda nebo Li Vu.⁴⁰

³⁸ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a POJAROVÁ Tereza. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0.s. 170-175

³⁹ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a POJAROVÁ Tereza. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0.s. 176-179

⁴⁰ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a POJAROVÁ Tereza. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0, s. 180

Přestože spousta Vietnamců je velmi úspěšnými podnikateli, nejtěžší adaptaci do běžného života mají jejich děti, a to už jen kvůli vietnamskému jazyku, který není soustavou slovíček, které jdou za sebou, ale celým myšlenkovým prostorem a určitým způsobem myšlení, kterým označují věci a pojmy kolem sebe. Kromě jazyka mají od svých blízkých i naučené zvyky a chování, které se většinou liší od majority.⁴¹

Adaptace dětí

Vzhledem k tomu, že děti nejsou po příjezdu do ČR zvyklé a najednou musí vykonávat činnosti, které dosud ve své zemi nezažily, tak se mohou cítit ohrožené a bezbranné už jen kvůli prakticky žádným zkušenostem a absenci znalosti českého jazyka.

Velkou nevýhodou je kulturní šok, který zažijí z cizího prostředí a spousta nepříjemných událostí, které je budou provázet po celou dobu jejich adaptace. Problém s jinou kulturou je hlavně v základních věcech a to např. s poctivostí, rozdílem mezi pravdou a lží, láskou, sexem atp., takže tento kulturní šok v nich vyvolá velkou psychickou i fyzickou zátěž, a to pro celý organismus.⁴²

Zmíněné poznatky však ale nemusí mít až takový dopad, záleží hlavně na jedincích, protože každý člověk je jiný, dost tuto skutečnost ovlivňuje věk, anebo přístup rodiny, také komunita lidí, ve které se člověk nachází, největší podíl mají však hlavně vztahy s majoritou, jak jedince dané okolí přijme, a to hlavně v sociálním prostředí jako jsou školy či školky.⁴³

Je důležité zmínit, že vietnamské školství je od toho českého naprosto rozdílné a vzhledem k tomu, že Vietnamci do ČR jezdí většinou bez jakýchkoliv informací, tak je důležité, aby učitelé rodičům přišli vstříc.

Největším problémem bývají souhlásky c, č, ď a jejich nácvik potřebuje značné úsilí, dalším problémem je to, že děti netvoří správně větnou intonaci, protože v jejich jazyce neexistuje a je důležité, aby si to nacvičovaly hlavně při psaní.⁴⁴

⁴¹ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 10

⁴²ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9s. 11

⁴³ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 12

⁴⁴ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 148

Často nám vietnamské děti mohou připadat drzé, pokud se zeptají na věk nebo na počet dětí apod., ale je to tím, že jsou na takové otázky zvyklé ze své země, jelikož to jsou hlavní otázky, kterými se zahajuje konverzace. Mezi další hlavní otázky patří, jak se nám daří, ale v doslovném překladu to znamená, jestli jsme zdraví. Doslova si však vietnamštinu nemůžeme překládat, jelikož to nikdy nevydá ten správný význam.⁴⁵

Jedním z největších problémů u vietnamských dětí žijících v České republice je v kultuře, jelikož vietnamskou kulturu nemají tolik zažitou, ale je jim přikazovaná, a tak se od ní distancují, zatímco českou kulturu prožívají, ale je jim zakazovaná a tento rodinný konflikt může trvat až do vysokoškolského věku dítěte (26 let).⁴⁶

Problémem při adaptaci se také může stát to, že pokud děti ve Vietnamu žijí v chudé rodině, tak často mají dvě nebo tři děti jednu postel, ve které spí, pokud jsou stejného pohlaví, dívky s chlapci v jedné posteli spát nesmí, a tak se často stává, že jsou v naší zemi nepochopeni, ale to jen kvůli tomu, že u nás takový stav není normální.⁴⁷

Zapojení rodičů do vzdělání a jeho využití

Je velmi náročné zapojit rodiče do vzdělání jejich dítěte, jelikož na to nejsou zvyklí, ale pokud se tomu podaří, tak to odlehčí žákovi hlavně po psychické stránce a nebude tak muset rodičům vysvětlovat, co a jak to v České republice funguje. Škola i rodič díky tomu získá zpětnou vazbu o vzdělávání dítěte, jeho osobnosti a jeho výsledcích. Vietnamci jsou také známí tím, že jsou ochotni do vzdělání svého dítěte, a především do výuky českého jazyka, vložit nemalé finance, a to hlavně kvůli tomu, aby vyrovnali rozdíly vůči majoritní společnosti.⁴⁸

Vzhledem k tomu, že dítě často umí česky lépe než rodiče, tak je na něj uvalena role překladatele, a to ať už ve škole, když ji navštíví rodiče, nebo také na úřadech, v obchodech atp. Dítě toto bere jako velkou zodpovědnost, ale často této roli využije ve svůj prospěch, pokud se například jedná o neúspěch ve škole nebo špatné zprávy, často také říká, co zní lépe a ne to, co je opravdu řečeno.⁴⁹

⁴⁵ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 150

⁴⁶ Tamtéž

⁴⁷ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 167

⁴⁸ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 162-163

⁴⁹ Tamtéž

Díky tomu však roste i sebevědomí dítěte, protože si je vědomo toho, že má v podstatě přístup k oběma kulturám, a tak získává o mnohých věcech lepší informace než ostatní. Proto dítě získává jakousi volnost v tomto směru, jelikož i když tuto volnost mají i české děti ve smyslu, že vidí na školu i rodinu, tak jejich rodiče se nemají problém s učiteli domluvit nebo si ověřit informace na rozdíl od těch vietnamských.⁵⁰

Po přistěhování vietnamských rodin mají ale jejich děti často problém s rasismem, a to hlavně ve školkách a školách, jelikož ostatní děti nemusí akceptovat jejich původ a mohou na ně být nevrle až agresivní a děti často nemají v kom hledat oporu.⁵¹

⁵⁰ Tamtéž

⁵¹ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 165

Historie migrace Vietnamců

Definice migrace

Migrace představuje velice přirozený jev, jenž je s lidstvem spojen prakticky od svého úplného počátku. Co se týče posledních desetiletí, nebylo příčinou migrace pouze cestování, nýbrž také snaha po pracovním uplatnění a získání potřebné praxe pro výkon budoucího zaměstnání.⁵²

Migraci je možné charakterizovat jako formu prostorové mobility mezi dvěma územními jednotkami, jež zpravidla znamená trvalou změnu pobytu. Z pohledu územní jednotky je možné rozlišit migrace vnější a vnitřní. Jestliže se bere jako územní jednotka stát, potom je termín vnější migrace synonymem pro zahraniční migraci.⁵³

Mezi migrace tedy nepatří takové formy prostorové mobility, jež jsou dočasné nebo se permanentně opakují, mezi ty je možné řadit dojíždění za prací, turistiku nebo studijní pobyty. Nejvýznamnějším měřítkem pro začlenění do migrací je zpravidla doba pohybu nebo právní status. OSN se sice snaží prosadit jako limitní pro začlenění do kategorie migrace hranici jednoho roku pobytu vně určitého státu, ale západní státy i většina rozvojových je z pohledu času a vázanosti pohybu mnohem liberálnější.⁵⁴

Pod migraci se zařazuje značné množství různých druhů pohybu, a proto se objevily další snahy o podrobnější diferenciaci. Běžně se užívá rozdělení do 4 typů migrace, a to na stálou (trvalou) migraci, pracovní migraci, přesuny uprchlíků a ilegální (nedokumentovanou) migraci.⁵⁵

Goldin, Cameron a Balarajan⁵⁶ uvedli, že migrační procesy sestávají z celé řady navzájem se ovlivňujících faktorů, které působí na mikro, mezo a makro úrovni. Na mikroúrovni rozhoduje o migraci konkrétní jednotlivec nebo domácnost. V daném případě je posuzováno riziko a nejistota vyplývající z migrace v porovnání s příležitostmi a výnosy, jež migrace nabízí. Původní teorie interpretující migraci reflektovaly mzdové rozdíly mezi konkrétními státy jako de facto jediný důvod k migraci. Posléze byly teorie

⁵² HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. V Praze: Rybka Publishers, 2001. ISBN 80-86182-49-5., s.233

⁵³ ŽÁK, Milan. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-7201-172-3., s.607

⁵⁴ 7426-2 DRBOHLAV, D.: *Hlavní trendy mezinárodní migrace*. *Demografie*, 1995, roč. 37, č. 4, s. 280-284

⁵⁵ RYSTAD, Goran. *Immigration History and the Future of International Migration*. *International Migration Review*. 1992, 26(4). ISSN 01979183. Dostupné z: doi:10.2307/2546879s. 1170

⁵⁶ BALARAJAN, Meera, Geoffrey CAMERON a Ian GOLDIN. *Exceptional People: How Migration Shaped Our World and Will*. 2011. ISBN 9780691156316., s.98

rozšířeny o řadu dalších faktorů. Do bádání o migraci byla obsažena i rodina, která může migraci pozorovat jiné zájmy než jednotlivec. U mezo úrovně se jedná o migrační síť, jež působí na rozhodnutí migrovat, snižují překážky a ulehčují migraci jednotlivců i skupin lidí. Individuální rozhodnutí podobně jako formování migračních sítí je ovlivňováno celou řadou jevů, které působí na makro úrovni. Jde o ekonomické, demografické nebo politické podmínky, které se souborně označují push a pull faktory. Jako push faktory lze vykládat okolnosti v zemi původu, které donutí člověka k migraci, kupříkladu nepříznivé ekonomické podmínky, politická nestabilita a další faktory. Jako pull faktory jsou interpretovány příznivé podmínky v konkrétním cílovém státě, které lákají migranty z rozličných států.

Současná podoba vietnamské národnostní menšiny na území ČR

Na základě oficiálních statistik, které vyplývají z pravidelně uskutečňovaného sčítání lidu, jenž probíhá každých deset let, žije v současné době na území České republiky přes 47 tisíc Vietnamců, avšak je třeba počítat také s tím, že zde sídlí jedinci bez platných dokladů. Některé odhady v tomto případě počítají dokonce s tím, že žije v Čechách ve skutečnosti až o 25 tisíc Vietnamců více.⁵⁷

Dle dat vyplývajících ze sčítání lidu uskutečněného v roce 2011 představují Vietnamci třetí nejpočetnější národnostní menšinu pobývajících na území České republiky, když se řadí v žebříčku hned za Slováky a Ukrajince. Pokud by došlo k zohlednění také nelegálně pobývajících příslušníků vietnamské komunity, panují odhady, že se jich v českém prostředí pohybuje na 90 tisíc.⁵⁸

Podle Sčítání 2021 tvoří cizinci u nás 4,7 % obyvatel. Mezi nimi mají největší zastoupení Ukrajinci (1,4 %), před Slováky (0,9 %) a Vietnamci (0,5 %). (*ČSÚ představil první výsledky Sčítání 2021, 2022*)

Z hlediska rozmístění vietnamské komunity na území České republiky je možné tvrdit, že naprostá většina Vietnamců pobývá v pohraničních oblastech, kterými jsou Karlovarský, Ústecký, Plzeňský, Jihomoravský a Moravskoslezský kraj. Přesto se však významná část celého počtu vietnamského obyvatelstva nalézají také na území Prahy

⁵⁷ PECHOVÁ, Eva. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a VYKORISŤOVÁNÍ. Toolkit [online]. 2007 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z:

https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Zprava_migrace_Vietnam.pdf

⁵⁸ BLAFKOVÁ, Martina. Specifika života vietnamské komunity v ČR. E-polis [online]. 2009 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/specifika-zivota-vietnamske-komunity-v-cr.html>

a v prostoru Středočeského kraje. Je velice zajímavé, že v komparaci s jinými národnostními minoritami se Vietnamci vyznačují jen velmi nízkou koncentrací ve středu republiky. Z dalších statistických dat vyplývá, že Vietnamky tvoří asi 43 % celé vietnamské komunity u nás.⁵⁹

Důležitým specifickým současným vietnamským obyvatelstvem je pak v souvislosti s jinými menšinami to, že je u nich v největší míře zastoupen podíl osob, které vlastní živnostenské oprávnění. Stejně tak právě členové jejich komunity jsou v nejmenší míře hlášeni na úřadu práce.⁶⁰ Spolehlivější aktuální údaje bohužel nejsou dostupné a budou odkryty veřejnosti během tohoto roku.

⁵⁹ PECHOVÁ, Eva. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a VYKORISŤOVÁNÍ. Toolkit [online].

⁶⁰ Tamtéž

Integrace

Samotný koncept integrace cizinců vznikl na základě dlouholetého vývoje evropských společností a odráží se v něm kořeny evropské kultury jako je křesťanství, osvícenství, funkce státu a multikulturality. Neměli bychom zapomínat na to, že pojem integrace má v jiných zemích zcela jiný význam anebo neexistuje. Důvody pobytu cizinců na území ČR nemusejí odpovídat vytyčeným cílům, které jsou přisuzovány českou společností.⁶¹

Často se stává, že stát podporuje migraci takovým způsobem, jaký však nevyhovuje samotným migrantům, jelikož si efektivnější způsob stát nemůže dovolit, a proto ten dosavadní není dostatečně efektivní, proto se očekávání migrantů a českých úřadů může míjet jak smyslem, tak účinkem do té doby, dokud se obě strany více poznají, pojmenují možnosti, které mají a konkretizují potřeby obou stran. Integrace je tedy jako samotná velké téma, které je řešeno v mnoha debatách.⁶²

Existuje jistá inovace hypotézy, že průběh migrace a následná adaptace na nové podmínky podstatně ovlivňuje dosavadní sociální zkušenost migranta a jeho kultura. Tím se míní symbolický svět včetně jazykové vybavenosti, znalosti migranta, jeho vědomosti, zvyky a hodnoty, které si přináší ze země původu.⁶³

Kulturní charakteristiky nesouvisejí pouze s jeho národností, ale též s jeho vzděláním, sociálním a ekonomickým postavením v zemi původu. Lze tedy jistojistě předpokládat, že ani za stejných podmínek se nebudou všichni migranti adaptovat stejným způsobem nebo stejnou rychlostí. Pokud se budeme snažit pochopit jednání migranta v danou chvíli, budeme se muset podívat hlouběji do kultury země, ze které imigroval. Pokud takto neučiníme, nemáme šanci migracím nijak porozumět.⁶⁴

Předpokládáme, že cizinci jen velmi málo chodí do nové země s tím, že se chtějí plně adaptovat a integrovat se do kultur dané země. Valná většina z nich chce v nové zemi žít svoje životy v podstatě stejným způsobem jako ve své zemi a udržovat kontakty se svými

⁶¹ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 15

⁶² ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9s. 14

⁶³ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a POJAROVÁ Tereza. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0, s. 5

⁶⁴ Tamtéž

rodinami a známými. Tento předpoklad velmi ovlivňuje případné pozitivní či negativní dopady pro vzájemné soužití autochtonního obyvatelstva s imigranty.⁶⁵

Existuje přání vytvořit z imigrantů kulturně jednotnou součást společnosti, toto přání však nebere v potaz uvedená pravidla a předpoklady a vznikají pak určité rozbroje.

Velkým problémem v integraci bývá často jazyková bariéra, která pro cizince představuje velkou překážku. Pro Vietnamce bývá český jazyk k naučení velmi náročný už jen kvůli tomu, že jde o úplně jinou jazykovou skupinu, než je jejich jazyk. Tento problém je také největší překážkou pro děti vietnamských rodin ve školách, jelikož se musí absolutně podřít.⁶⁶

Institucionální rámec integrační politiky v ČR

Stát využívá svých pravomocí a navrhuje a schvaluje zákony v oblastech pobytových práv cizinců, prosazování nediskriminačních přístupů, zaměstnávání cizinců aj. Vedle těchto zákonů na vnitrostátní úrovni má stát na starosti také naplňování mezinárodních závazků, podepisování nových mezinárodních dohod a smluv.⁶⁷

Další důležitou úlohou státu je koordinace spolupráce mezi jednotlivými státními institucemi a orgány. Měly by být jasně definovány práva a povinnosti pro celostátní, krajské a místní orgány státní správy. Vláda by také měla koordinovat spolupráci s NGO, stát je může podporovat různými dotacemi, zpřístupňováním informací apod.⁶⁸

Stát a jeho jednotlivé složky by měly jít příkladem například prostřednictvím veřejných prohlášení o přínosu cizinců pro společnost a prostřednictvím veřejného odsuzování diskriminace, rasismu a jiných projevů nenávisti vůči nově příchozím. Další možností pro stát, jak jít dobrým vzorem, je možnost zaměstnávání cizinců ve svých úřadech, promítnout i sem multikulturní charakter společnosti. Mohou zajistit odborný růst z řad imigrantů a tím jim tak zajistit možnost obsadit prestižnější posty.⁶⁹

⁶⁵ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a POJAROVÁ Tereza. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0, s. 6

⁶⁶ UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a POJAROVÁ Tereza. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0, s. 47

⁶⁷ KOMÁREK, Michal. Respekt, 1.1.2008, s. 18-22

⁶⁸ Tamtéž

⁶⁹ ŠISKOVA, Tatjana. Výchova k toleranci a proti rasismu, v--,Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-182-2.s. 80-81

Integrace je procesem, který probíhá v první řadě na lokální úrovni. Právě místní samosprávy, odbory apod. přichází do přímého kontaktu s cizinci, oni by měli podporovat vztahy mezi „svými“ místními obyvateli a nově přichozími cizinci, znají jejich potřeby a problémy. Měly by poskytovat informace státní správě o situaci cizinců na svém území, podávat určitou zpětnou vazbu o aplikaci a funkčnosti integrační politiky. Státní správa by pak měla tyto zkušenosti z praxe odrážet při vytváření nových integračních programů.⁷⁰

Integrace Vietnamců v České republice

Na rozdíl od čínské není vietnamská diaspora historicky dlouhá, avšak i během tak krátké doby jejího trvání vytvořili ve světě i v Evropě Vietnamci velmi různé a těžko srovnatelné komunity. Tento jev má své příčiny v různém společenském statutu migrantů v zemi původu, odlišném důvodu jejich odchodu z Vietnamu a v nestejném průběhu integrace, která probíhala v politicky a společensky různých klimatech.⁷¹

Život a hledání si nového místa v cizí zemi nejsou ničím jednoduchým, obzvláště jednali se o zemi jazykově a kulturně tak vzdálenou, jako je pro Vietnamce Česká republika. Pokud Vietnamec přijde do České republiky, najednou je pro něj všechno úplně nové, a tak jakéhokoliv imigranta přesně vystihuje slovo cizinec, jelikož mu je v podstatě všechno cizí a musí se hodně rychle zorientovat v prostoru, lidé však málokdy berou zřetel na to, že člověk něco neví. Kdybychom byli více otevření a méně lhostejní k jednotlivým osudům, mohli bychom o mnoho ulehčit integraci mnoha cizincům.⁷²

Z rozhovorů se všemi respondenty (vietnamskými obyvateli MČ Praha-Libuš i odborníky) je zjevné, že nedostatečná informovanost je hlavní bariérou, která Vietnamcům brání v integraci, na toto poukazovali všichni dotázaní. Podle jednoho respondenta Vietnamci vlastně ani netuší, co jsou pro Čechy Velikonoce, vnímají to jen jako období, kdy Češi více nakupují, ale většina z dotázaných vůbec neví, co to ve

⁷⁰ ŠISKOVA, Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu, v--*, Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-182-2. *rasismu*, s. 85-86

⁷¹ MARTINKOVÁ, Šárka a Eva PECHOVÁ. *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika (informační příručka Policie ČR)*. Ministerstvo vnitra ČR, 2011. ISBN 978-80-7312-063-4., s. 8

⁷² PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. *Vnitřní diferenciaci Vietnamců*, 2013, s.27 [citace 12.05.2022]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/-/2013-vnitri-diferenciaci-vietnamcu-kusnirakova-plackova-tran-vu>.

skutečnosti je, stejně tak jako Češi neznají život Vietnamců v ČR mimo tržnice, večerky či bistra.⁷³

Pracovní migranti

Enormní dluhy a špatná ekonomická situace České republiky staví novodobé imigranty do pozice, která velmi negativně ovlivňuje jejich integraci do společnosti, což zpětně zapříčiňuje jejich vysokou náchylnost k vykořisťování a zneužívání, ale i páchání ať už vědomé či nevědomé protiprávní činnosti. Vietnamci se tak tedy soustředí pouze na práci a na učení jazyka nemají peníze ani čas. Někteří z nich cestu do Česka hodnotí od začátku jako dočasnou, a proto investici do integrace jako zbytečnou a nenávratnou. Mnozí z nich přes pracovní vytíženost a v podstatě nulový volný čas nevidí, že jsou vykořisťováni a mnoho z nich se nevědomky dopouští protiprávního jednání. Jednotlivé skupiny Vietnamců jsou na sobě v podstatě závislé do určité míry funkčnosti.⁷⁴

Od prvních let po vstupu České republiky do Evropské unie se v zemi objevují vietnamští dělníci a dělnice, kteří přijeli jako novodobí dočasní pracovní migranti (gastarbeitři). Během pár let do Česka přicestovalo několik tisíc vietnamských gastarbeitřů, dospělých mužů i žen, zpravidla na dlouhodobá víza/pobyty za účelem zaměstnání, někdy i podnikání a vzácně i studia. Bez ohledu na účel pobytu všichni bez výjimek vykonávají (legálně, kvazi-legálně či nelegálně) závislou činnost.⁷⁵

Od ostatních skupin vietnamské komunity se kromě způsobu výdělečné činnosti liší především svou pozicí v ústraní nejen majoritní společnosti, ale i vlastní vietnamské komunity, absolutní závislostí na zprostředkovatelích – *dịch vụ*, slabým lidským kapitálem, životem v Česku bez rodiny, výhradně ekonomickým motivem migrace a jasně definovaným cílem pobytu v zahraničí.⁷⁶

Ve většině případů se jedná o venkovany, bývalé rolníky, kteří nemají žádnou zkušenost s prací daleko od domova, jsou zpravidla nekvalifikovaní, neinformovaní a důvěřiví. Vzhledem k tomu, že většina z nich neměla před příchodem do Česka v zemi žádné

⁷³ KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, s. 48

⁷⁴ KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, s. 27

⁷⁵ KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, s. 26-27

⁷⁶ KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, únor 2013, s. 27

kontakty, bylo jejich rozhodnutí o vycestování ovlivněno působením náborových kampaní, informacemi, které podávali zprostředkovatelé, a prostým přáním zlepšit ekonomické postavení své rodiny.⁷⁷

Integrace dětí ve školách

Potomky vietnamských imigrantů dělíme na dvě skupiny. První skupinou jsou vietnamští Češi. Jedná se zejména o děti imigrantů (druhá generace), vietnamsky spíše neumí, protože když byly malé, trávily hodně času v českém kulturním prostředí vzhledem k velké časové vytíženosti jejich rodičů. Další skupinou jsou čeští Vietnamci. Jedná se o Vietnamce jedenapůlté generace, mluví plynule i vietnamsky a umí jazyk číst i psát.

Obě tyto skupiny už mají české návyky a chování. Díky tomu, že mají jisté stravovací návyky a spotřební chování, kredit volného času, ale i volnočasové aktivity a zároveň mají potřebu naplňovat i své individuální potřeby, tak se velmi liší od tradiční vietnamské společnosti.⁷⁸

Vietnamské děti bývají spojovány s vynikajícími studijními výsledky, nicméně děti imigrantů jsou často více integrované do majoritní společnosti nežli vietnamské komunity svých rodičů a s dosažením věku vysokoškolského studia u nich nezřídka dochází k oslabení vlivu rodičů na studijní disciplínu a výkony ve škole, i když se rodiče často snaží o opak. S postupem času se i jejich studijní výsledky přibližují průměru celkové populace ČR, a především na vysokých školách, kde zásadní roli hraje analytické a samostatné myšlení, se výjimečnost studijních úspěchů dotýká opravdu pouze těch výjimečně nadaných, kterých je podobně jako v majoritě drtivá menšina.⁷⁹

Faktem je, že mnoho vietnamských dětí, které se čerstvě přistěhují se svými rodiči, nezná ani základní způsob známkování na českých školách. Nemají tušení, co je to např. družina či škola v přírodě. Důležitý je přístup školy, protože samotné děti často nemají žádné informace o dané škole a čerpají pouze z toho, co jim řeknou rodiče či jejich známi.⁸⁰

⁷⁷ Tamtéž

⁷⁸ KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, s. 23

⁷⁹ KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, s. 24

⁸⁰ KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, s. 144

Dalším aspektem častého nedokončení vysokoškolského studia je ztráta víry studentů ve smysl vzdělání. Důvodem je především diskriminační prostředí českého pracovního trhu, na kterém mají mladí vzdělání Vietnamci šanci uspět, pouze pokud pracují pro komunitu nebo pro velkou firmu na pozici, která s komunitou přímo souvisí např. je tomu u bank a telefonních operátorů, které nabízí své služby Vietnamcům, nyní nově i u realitních kancelářích.⁸¹

V mnohých případech také mladí Vietnamci nenastupují na vysoké školy z důvodu ekonomických či zdravotních problémů svých rodičů, kteří potřebují, aby jim s nepříznivou situací potomci pomohli. Rodiče také často chtějí, ať jejich děti pokračují v tom, co oni začali, protože se často užíví mnohem více, než kdyby pracovali na pozicích, které vyžadují vyšší vzdělání.⁸²

Vzhledem k tomu, jak je k Vietnamcům v dnešní době ve školách přistupováno, nebývá se samotnou integrací většinou problém. Některé země organizují orientační kurzy, kde se mohou Vietnamci seznámit se základními informacemi o dané zemi či jsou poučeni o právním systému a jazyku.⁸³

Především u vietnamských Čechů vzhledem k jisté rozpolcenosti, která pramení z nesouladu mezi vnitřním ztotožněním se s češtvím, ale vnějším nepřijetím do české společnosti, může tato skupina do budoucna představovat marginalizovanou skupinu Čechů bez občanských práv, tedy rizikovou skupinu ohroženou sociální exkluzí a diskriminací, která může vyústit ve vzdor vůči české společnosti.⁸⁴

⁸¹ KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, s. 24

⁸² Tamtéž

⁸³ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 143-144

⁸⁴ KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, s. 24-25

Mezinárodní vztahy

Vietnamská zahraniční politika odráží „vyvíjející se pokrokové myšlení“ vietnamského vedení, když země rychle procházela různými obdobími politického vývoje. Vietnam svou politiku „Doi Moi“ (renovace) inicioval během 6. sjezdu strany v roce 1986, kde se zaměřil především na vztahy s bývalým Sovětským svazem a považoval tento národ za základní kámen vietnamské zahraniční politiky.⁸⁵

Další prioritou je „pozvednout image a postavení Vietnamu“ na mezinárodní scéně. K tomu bude muset Vietnam dokázat, že není jen spolehlivým partnerem, ale také aktivním a zodpovědným členem mezinárodního společenství. V rozhovoru pro deník Ha Noi Moi („Nová Hanoj“) ministr zahraničí Nien prohlásil, že přistoupení Vietnamu k WTO, jeho hostování v rámci APEC a jeho kandidatura na nestálé členství v Radě bezpečnosti OSN v letech 2008-2009 jsou všechny navrženy tak, aby pozvedly mezinárodní postavení Vietnamu.⁸⁶

V uplynulých desetiletích si Vietnam uvědomil význam rostoucí globální hospodářské provázanosti a vyvinul společné úsilí, aby přizpůsobil své zahraniční vztahy vyvíjející se mezinárodní hospodářské a politické situaci v jihovýchodní Asii. Země se začala integrovat do regionální a globální ekonomiky vstupem do mezinárodních organizací. Vietnam vystupňoval své úsilí o přilákání zahraničního kapitálu ze Západu a legalizaci vztahů se světovou finanční soustavou. V devadesátých letech, po zrušení amerického veta v otázce multilaterálních půjček zemi, se Vietnam stal členem Světové banky, Mezinárodního měnového fondu a Asijské rozvojové banky. Země rozšířila obchod se svými východoasijskými sousedy i se zeměmi západní Evropy a Severní Ameriky.⁸⁷

Obzvláště významné bylo přijetí Vietnamu do Sdružení národů jihovýchodní Asie (ASEAN) v červenci 1995. Vliv Vietnamu v ASEAN se výrazně rozšířil; země působila jako předseda v roce 2010. Vietnam se v listopadu 1998 připojil k Asijsko-pacifickému fóru pro hospodářskou spolupráci (APEC) a v roce 2006 hostil summity zemí APEC a v roce 2010 ASEAN. V prosinci 2009 Vietnam ukončil dvouleté funkční období jako

⁸⁵ PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diferenciacie Vietnamců, 2013, s.27 [citace 12.05.2022]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/-/2013-vnitri-diferenciacie-vietnamcu-kusnirakova-plackova-tran-vu., s. 24-25>

⁸⁶ Tamtéž

⁸⁷ Tamtéž.

nestálý člen Rady bezpečnosti OSN. Na jedenáctém sjezdu strany v roce 2011 přijali čelní představitelé komunistické strany mezinárodně angažovanější zahraničně-politickou platformu, která rovněž vyzvala k celovládnímu přístupu k zahraniční politice a do procesu tvorby politik stále více zapojila ministerstvo národní obrany a ministerstvo veřejné bezpečnosti.⁸⁸

Česká republika a Vietnam

Diplomatické styky byly například s tehdejší Československou a Vietnamskou demokratickou republikou navázány 2. února 1950. Československý zastupitelský úřad v Hanoji oficiálně zahájil svou činnost 30. prosince 1954 a rok na to bylo otevřeno vietnamské velvyslanectví v Praze. Vietnam uznal Českou republiku bezprostředně po jejím vzniku a oba státy zachovaly svá diplomatická zastoupení na úrovni velvyslanectví. Od roku 1953 proběhlo mnoho návštěv ve spojitosti těchto dvou republik.⁸⁹

Od roku 2000 můžeme považovat vztahy mezi Českou republikou a Vietnamem za konstantní součást české zahraniční politiky. Jsou schvalovány stále další a další projekty s vysokými rozpočty a od roku 2004, kdy ČR vstoupila do Evropské unie, byly vztahy navíc posíleny nejen nárůstem obchodní výměny či rozvojové pomoci, ale i osobními návštěvami. V souvislosti se vstupem ČR do EU došlo také ke stanovení jistých kritérií výběru zemí světa, kam bude směřovat česká rozvojová pomoc. Vláda ČR definovala svým usnesením č. 302 ze dne 31. března 2004 Vietnamskou socialistickou republiku jako jednu z prioritních zemí pro dlouhodobou spolupráci.

V březnu 2008 navštívil tehdejší premiér České republiky Miroslav Topolánek Vietnamskou socialistickou republiku. Cesta byla reakcí mj. na rostoucí problémy spojené s vydáváním pracovních víz do ČR. Vietnam a Česko pojí mnoho pout už od 50. let, kdy byly navázány diplomatické kontakty. Ačkoliv byla hlavní část těchto kontaktů založena na tom, že obě země patřily do socialistického východního tábora, i po roce 1989 se bilaterální vztahy s touto zemí těší své oblibě. Lze předpokládat, že spolupráce s touto asijskou zemí poroste i nadále, i kdyby jen kvůli každoročně narůstajícímu počtu vietnamských imigrantů v ČR.⁸⁹

⁸⁸ Tamtéž.

⁸⁹ Velvyslanectví České republiky v Hanoi. Vztahy s Vietnamem, 2020 [citace 12.05.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/hanoi/cz/vzajemne_vztahy/index_1.html.

Ve dnech 5. a 6. června 2018 proběhla oficiální návštěva místopředsedy Poslanecké sněmovny a předsedy KSČM Vojtěcha Filipa ve Vietnamu. Význam, který vietnamská strana návštěvě přikládá, je patrný již z toho, že kromě předsedy parlamentu VSR, Nguyễn Thị Kim Ngân, přijal místopředsedu Filipa i premiér a třetí nejmočnější muž politbyra Nguyễn Xuân Phúc. Jak je ve Vietnamu při podobných příležitostech zvykem, obě strany vyzdvihly dlouhodobě dobré vztahy a úzkou hospodářskou spolupráci obou zemí. Obě strany také velmi dobře hodnotily diplomatická jednání mezi ČR a Vietnamem na všech úrovních.

Na posledním, v pořadí již šestém setkání Smíšené komise pro hospodářskou spolupráci mezi ČR a Vietnamem, které se uskutečnilo v březnu roku 2018, byly identifikovány oblasti s největším potenciálem pro rozvoj vzájemné spolupráce mezi českými a vietnamskými (nejen) ekonomickými subjekty. V první řadě se jednalo o energetický průmysl, průzkum a těžbu nerostných surovin, dopravní infrastrukturu, životní prostředí, potravinářský průmysl a zemědělství, zdravotnictví, obranný průmysl, dopravní prostředky a cestovní ruch. Velká pozornost byla věnována také možnému otevření přímé letecké linky mezi oběma zeměmi a spolupráci v oblasti školství, vědy a výzkumu. Tak jako v případě ostatních států, vietnamská strana se v první řadě snaží zajistit diplomatickou podporu České republiky pro vyjednávání o zóně volného obchodu mezi VSR a Evropskou Unií (EU-Vietnam Free Trade Agreement).

Je jistě nesporné, že politicko-ekonomické problémy, se kterými se Vietnam potýkal do poloviny osmdesátých let, byly mnohem závažnější než ty, které známe z prostředí ČR. Po třech Indočínských válkách a mnoha letech mezinárodní izolace, byl Vietnam na pokraji ekonomického zhroutení. Jen pro představu, HDP per capita nedosahovalo \$200 USD, inflace přesahovala 700 %, a vývoz obchodního zboží byl o polovinu nižší než dovoz. Ten nedosáhl ani 1.200.000 USD. Pokud uvážíme, že dnes HDP per capita překračuje 1.770 USD, inflace nepřesahuje 4 % a souhrnný objem vývozu a dovozu činí nějakých 425 bil. USD, je zřejmé, že Vietnam má nezanedbatelný ekonomický potenciál⁹⁰.

⁹⁰ Možná renesance česko-vietnamských vztahů - část první. Ústav mezinárodních vztahů Praha [online]. Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2018 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/cesko-vietnamske-vztahy-mohou-zazit-svou-renesanci-cast-prvni>

Charakteristika Vietnamců

Jazyk

Samotná vietnamština je jedním z nejsložitějších jazyků, na které můžeme narazit. Rozdíl můžeme najít i v lexikálním významu některých slov. Slova ve vietnamštině nejsou ani nijak skloňována, časována či proměňována. Tvar slova je stále stejný a nepoznáme z něj, jestli se jedná o podstatné jméno, přídavné jméno či sloveso. Od češtiny se také liší výslovnost, kdy se dá s klidným svědomím říci, že čeština a vietnamština jsou na protipólech pomyslného měřítka. Vietnamština je mateřským jazykem 88–90 % obyvatel Vietnamu a dalších více než 3 milionů lidí po celém světě. Má tři hlavní dialekty podle oblastí – severní, střední a jižní. Za spisovnou vietnamštinu je považován ten jazyk, kterým se mluví v okolí Hanoje. Mnoho slov (až 60 %) přejala vietnamština z čínštiny a původně také používala čínské písmo. Dnešní vietnamská abeceda je založena na latince. Latinská abeceda (upravená diakritickými znaménky pro potřebu vietnamského tónovacího jazyka) se dá osvojit lépe, než složité čínské znaky a vzdělání je tudíž jednodušší pro všechny vrstvy obyvatelstva.⁹¹

Svátky, zvyky a tradice

Vietnamské svátky jsou často spojovány projevem několika náboženství a vlivy různých civilizací. Vietnamský kalendář se odlišuje od našeho mnoha svátky, stejně tak jako mnoho dalších mimoevropských zemí. Z hlediska našeho kalendáře slaví Vietnamci nový rok pokaždé na jiné datum. Naopak Vánoce či Velikonoce jim nejsou vůbec blízké a kromě Vietnamských křesťanů je tam nikdo neslaví. Vietnamci se také řídí čínským kalendářem, který byl přijat i mnoha dalšími národy Dálného východu.⁹²

Je dost možné, že před příchodem Číňanů do okolí Rudé řeky měli lidé v okolí svůj vlastní kalendář, který byl dost možná lunární (tzn. vytvořen na základě fáze měsíce). Později však byl přijat čínský lunárně solární kalendář. V roce 1967 vietnamská vláda rozhodla o posunutí času o jednu hodinu oproti Pekingu, což může způsobit zkrácení nebo

⁹¹ Vietnamci. *Pedagogická fakulta* [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2002 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z:

<https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/podkapitoly/b05cizinci/b0501vietnamci.pdf>

⁹² Vietnamci. *Pedagogická fakulta* [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2002 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z:

<https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/podkapitoly/b05cizinci/b0501vietnamci.pdf>

prodloužení kteréhokoliv z lunárních měsíců, což ve výsledku způsobí, že lunární Nový rok připadne Číně a Vietnamu v rozdílný den.⁹³

Ve Vietnamu neoznačujeme roky čísly, ale podle názvu jednoho ze zvířat, a to Krysa, Býk, Tygr, Kočka, Drak, Had, Kůň, Koza, Opice, Kohout, Pes, Prase.

Vzhledem k tomu, že v Číně figuruje název Zajíc místo Kočky se jednotlivé názvy neshodují úplně, jinak mezi nimi ale není rozdíl.⁹⁴

Nový rok

Největším svátkem v roce je pro Vietnamce Nový rok, kterému říkají „Tet“. Nový rok je pro každého Vietnamce dnem narozenin, jelikož si Vietnamci v tento den přičítají rok navíc a stávají se staršími. Každý Vietnamec je v podstatě o rok starší již při narození, jelikož se započítává k jeho věku i rok v mateřském lůnu. Nedílnou součástí příprav na Nový rok je výzdoba, která se nachází na většině domech či obchodech, další součástí je i novoroční stromeček, v tomto případě se jedná o kvetoucí broskvoň v severním Vietnamu a kvetoucí meruňku v jižním Vietnamu. Tyto stromečky nemají jen dekorativní účel, ale jsou symbolem dlouhověkosti a nesmrtelnosti. Pozitivní věcí na jejich Novém roku je také povinnost vstoupit do něj očištěn od sporů a dluhů, patří k tomu i tělesná očista, kdy lidé často navštěvují kadeřníky a holiče, matky koupou děti a uklízejí ve velkém stylu. V tomto období jsou také často vyhazovány věci, které jsou pro domov zbytečné a dochází tak k jejich třízení.⁹⁵

Vietnamci také věří, že začátek nového roku je velmi důležitý a nesmí být podceněn, protože to do budoucna ovlivní očekávaný zdárný průběh celého roku. Je také zajímavé, že si Vietnamci na Nový rok neradi půjčují peníze, protože by to pro ně znamenalo do budoucna finanční problémy a pro věřitele je půjčka znamením, že by po celý rok museli jen vydávat.⁹⁶

Oslavy jsou potom o navštěvování známých a honosnosti, v současnosti jsou jejich součástí hazardní hry a zvyklosti, návštěvy pagod a obrovské stoly s tradičními pokrmy.

⁹³ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 57

⁹⁴ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 58

⁹⁵ Vietnamská socialistická republik. Inkluzivní škola [online]. [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/Vietnam.pdf>

⁹⁶ ČECHOVÁ, Šárka. Buddhismus ve Vietnamu. 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, s. 51

Oproti dřívějšímu, kdy byly podstatou hlavně zvyklosti, novoroční pokrmy a kolektivnost, jídlo připravovali společně a zároveň obětovali ochránci vesnice.⁹⁷

Jarní svátky

Mezi jarní svátky patří například Svátek studeného jídla, při kterém je uctíván jeden z čínských učenců, který podle legendy shořel. V tomto období se lidé na jeho počest vyhýbají všem potravinám, které jsou připravovány pomocí ohně. Tento svátek probíhá 3. dne 3. měsíce podle lunárního kalendáře. K tradicím při tomto svátku patřilo pozorování hladin řek či rybníků, což mělo spojitost se zemědělstvím při zjišťování výšky vod.⁹⁸

Na přelomu jara a léta je slaven 5. dne 5. měsíce svátek s názvem Doan Ngo. Datum má symbolizovat přicházející léto a počátek období vysokých veder. Během oslav se lidé soustředili na předcházení epidemiím a škodám, které jsou způsobovány zlými duchy a démony, s tím také souviselo zabíjení hmyzu, který je podle nich nepřítelem lidského těla.⁹⁹

Svátek 7. dne 7. lunárního měsíce souvisí s buddhismem, protože se podle této víry v tento den vrací duše zemřelých na zem, aby si užily pozemských radovánek. V Evropě tento svátek lidé vnímají něco jako dušičky. Jedná se i o osvobození duší předků, kteří zemřeli nevhodnou smrtí, ať už se jednalo o utonutí nebo sebevraždu, anebo těch, kteří po sobě nezanechali mužského potomka, který by se staral o rodinný oltář, jinak jsou tyto duše odsouzeny k věčnému bloudění v nadpřirozeném světě, nenalezením klidu a také škodí lidem. Je potřeba jim obětovat různé jídlo např. kukuřici, sladké brambory či maniok.¹⁰⁰

Svátek ducha rodinného krbu

Jedná se o poslední svátek v roce, jehož principem je, že podle lidových představ má každá rodina svého ducha, který po celý rok pozoruje život rodiny a zaznamenává všechny události. 23. dne posledního měsíce lunárního kalendáře odchází duch rodinného

⁹⁷ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 60

⁹⁸ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 61

⁹⁹ Vietnamská socialistická republik. Inkluzivní škola [online]. [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/Vietnam.pdf>

¹⁰⁰ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 61-62

krbu ze země do nebes k Nefritovému císaři, který je nejuctívanější bytost taoistického nebe, aby tam přednesl zprávu o skutcích „své“ rodiny.¹⁰¹

Rodina

Pro Vietnamce je obecně rodina hodně důležitá, členové žijí pospolu a jsou na sebe zvyklí více, než známe my z Evropy. Základem tradiční vietnamské společnosti je malá rodina, která pracuje na svém nebo pronajatém rýžovišti, a venkovská obec, která je založená na společném zájmu. Při častých výkyvech zemědělské produkce vlivem přírodních živlů a při stálém početním růstu obyvatelstva a mnoha politických zvratech docházelo v průběhu dějin k značným migracím rodin a k zakládání nových obcí na půdě.¹⁰²

Muži často pracovali a ženy zpeněžovaly rodinnou produkci na trzích, kterých bývalo v okolí několik. Díky tomu, co ženy v historii musely všechno dělat, jsou dnes často velmi komunikativní, samostatné, a hlavně rozhodné, ať už se jedná o tradiční zaměstnání či moderní profese. V severo-vietnamských vesnicích, odkud museli všichni zdraví muži odejít na frontu, zastávaly ženy péči o domácnost a děti, dokonce i o práci na poli či obranu proti leteckým útokům.¹⁰³

V rodinách je velká úcta ke vzdělanosti a všem učitelům, jelikož vzdělání patří na první místo, proto také Vietnamci staví roli učitele nad vlastního otce, to samé platí i u nás, proto se občas stane, že na české škole vietnamské dítě přinese učiteli dárek, jelikož se jedná o projev vděčnosti. V České republice jsou taky rodiny mnohem soudržnější než v rodné vlasti, jelikož tu v podstatě mají jen sebe navzájem.¹⁰⁴

Svatba

V dřívějších dobách každá tradiční vietnamská svatba vypadala tak, že dívka ani pořádně neznala svého manžela dopředu. Když byla provdána, tak musela odejít z domova do rodiny svého muže a tam v podstatě sloužit. V tomto domě musela mít roli hospodyně,

¹⁰¹ VU THI THU, THUY. Vietnamská rodina - tradiční rodinný cyklus [online]. Ústí nad Labem, 2010 [cit. 2022-06-24]. Available from: <https://theses.cz/id/z7uki3/>. Bachelor's thesis. University of Jan Evangelista Purkyně in Ústí nad Labem, Faculty of Philosophy. Thesis supervisor PhDr. Kamil Podroužek, Ph.D.

¹⁰² ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 77-78

¹⁰³ VU THI THU, THUY. Vietnamská rodina - tradiční rodinný cyklus [online]. Ústí nad Labem, 2010 [cit. 2022-06-24]. Available from: <https://theses.cz/id/z7uki3/>. Bachelor's thesis. University of Jan Evangelista Purkyně in Ústí nad Labem, Faculty of Philosophy. Thesis supervisor PhDr. Kamil Podroužek, Ph.D.

¹⁰⁴ DVOŘÁKOVÁ, Markéta. Rodinné rituály etnických menšin na území České republiky – vietnamská svatba. 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze.

kteřá jí byla předurčena. Až do smrti matky manžela nesměla o ničem sama rozhodovat, pokud se to týkalo rodinných záležitostí a musela pouze naslouchat a sloužit.¹⁰⁵

Celý svatební ceremoniál měl několik částí. První kroky se uskutečnily přes sjednávače a jejich cílem bylo první setkání snoubenců a zároveň udělení souhlasu rodičů ke svatbě. Další částí byly oficiální námluvy, kdy rodina snoubence rodině nevěsty přinesla nějaké dary ve formě oříšků, čaje, rýže atd.¹⁰⁶

Vše bylo zabaleno do červeného papíru, který měl symbolizovat štěstí a jednalo se o barvu svatební, také to bylo naskládáno do tradičních kulatých krabic, které byly nalakovány na červeno. V domě budoucí nevěsty se uskutečňovala ceremonie, při které bylo obětováno předkům a nepatrná část dárků byla vrácena rodině budoucího manžela. Před svatbou si rodiny vyměňovaly dopisy a rodina nevěsty předložila požadavky ohledně svatby, tyto požadavky bylo nutno splnit, aby se svatba mohla uskutečnit. Tímto majetkem si v podstatě rodina odkupovala nevěstu, která pak po zbytek svého života pracovala pro rodinu manžela. Samotná svatba probíhala jeden až tři roky po zasnubách a její konečnou ceremonií byl odvoz nevěsty do jejího nového domova. Svatbou se mělo zajistit pokračování rodiny.¹⁰⁷

Dnes je však svatba dobrovolná a volba životního partnera až na výjimky se stala otázkou každého jednotlivce, většinou však platí, že rodina mladým lidem jejich nastávajícího schvaluje. Největší část svatby spočívá v hostině, která je nevídaných rozměrů, obřad a průběh svatby je v mnoha případech hodně zjednodušen. Nejčastějším svatebním darem bývají peníze v obálce.¹⁰⁸

Pohřeb

Jedná se o významnou událost celé rodiny. Ve Vietnamu je smrt vnímána úplně jinak než u nás a má svoji hodnotu. Je o ní hovořeno s potomky, kteří jsou na tuto skutečnost připravováni už dlouhá léta dopředu. Zatímco v Evropě mnoho starých lidí dožívá v domovech důchodců či v nemocnicích, ve Vietnamu žijí děti se svými rodiči v podstatě

¹⁰⁵ THARANOVÁ, Mai. Sociokulturní střet v česko-vietnamských partnerských vztazích. 2019. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

¹⁰⁶ DVOŘÁKOVÁ, Markéta. Rodinné rituály etnických menšin na území České republiky – vietnamská svatba. 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze.

¹⁰⁷ THARANOVÁ, Mai. Sociokulturní střet v česko-vietnamských partnerských vztazích. 2019. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

¹⁰⁸ THARANOVÁ, Mai. Sociokulturní střet v česko-vietnamských partnerských vztazích. 2019. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

až do konce, proto tam lidé často šetří i během svého života na vlastní pohřeb, jelikož bývá nákladný.¹⁰⁹

Gastronomie

V minulosti vietnamská kuchyně trpěla nedostatkem surovin, protože většina obyvatelstva trpěla chudobou, takže si například nemohli dovolit vepřové maso. Chudší vrstvy obyvatelstva si proto připravovaly tradiční rýžovou kaši, která se skládala z rýžového zrní a horké vody.¹¹⁰

V dnešní době, kdy nejsou Vietnamci takovým způsobem chudí, jako byli dřív, tak se postupem času obohatila i kuchyně a to celkově patří k důvodům, proč navštívit Vietnam. Jídla tam mají jedinečnou chuť, kterou jen tak někde nenajdeme a jsou autentické.

Vietnamskou kuchyni charakterizují zdravé suroviny, které obsahují velké množství vlákniny, vitamínů a minerálů. Nejznámější surovinou je dlouhozrnná rýže a ostatní rýžové produkty, například rýžové placky, papír a mouka, které jsou v asijské kuchyni všeobecně a hojně používány. Vietnamská kuchyně je rovněž ovlivněna i mezinárodní kuchyní, a to především francouzskou a italskou kuchyní. Toto ovlivnění tradiční vietnamské kuchyně pramení z poptávky turistů, kteří vyžadují větší výběr jídel.

Nacházejí se zde i fastfoodové řetězce, které jsou celosvětově rozšířené a mnohdy narušují tradiční etnickou podobu. Geografie na území Vietnamu je různorodá s dostatečně velkou biodiverzitou, což podporuje přísun čerstvých surovin charakteristických pro tento region. Poměrně početné říční toky, vodní kanály, řeky a velké vodní plochy zajišťují celoroční přísun čerstvých sladkovodních a mořských ryb, mušlí, krabů, hlavonožců atd. Veškeré suroviny jsou ovlivněny typickým tropickým až subtropickým podnebím, které je charakteristické pro tuto lokalitu.

Náboženství

Vietnamskou kulturu provází tři základní duchovní systémy, a to konfucianismus, taoismus a buddhismus. Kromě těchto tří systémů byly vietnamské tradice ovlivněny i např. hinduismem, křesťanstvím či islámem. V dnešní moderní době zastává svůj podíl i evropsko-americká filosofie a různé politické nauky. Životy Vietnamců jsou

¹⁰⁹ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9, s. 66

¹¹⁰ MARKOVÁ, Romana. Vietnamská kuchyně jako nástroj integrace vietnamské menšiny do české společnosti. Č. Budějovice, 2018. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. Pedagogická fakulta., s. 30

prostoupeny vírou v určitý nadpřirozený svět, tato víra pochází z dávného animismu. Velká část Vietnamců věří v nadpřirozené bytosti, které je ovlivňují ať už v dobrém nebo špatném smyslu. Evropané často v tomto Vietnamce nechápu, jelikož na něco takého nejsou zvyklí.¹¹¹

Mezi Evropany je v tomto i rozpor, jelikož Vietnamec hlásící se ke křesťanství a navštěvující kostel může mít přesto doma oltáře svých předků a bude se účastnit poutí k posvátným místům, kde bude uctívat duchy a předky národa, buddhisté naopak budou ovlivněni taoistickými božstvy, která budou vzývat. Je zde několik hlavních proudů – buddhismus, taoismus, konfucianismus a křesťanství. Převládá buddhismus mahájánového typu (asi 50 % obyvatel), přičemž velkou část buddhistů tvoří zen-buddhisté. Další významný podíl buddhistů jsou členové sekty Hoa Hao (předpokládá se asi 1,5 mil. věřících), kteří upřednostňují osobní, vnitřní víru před komplikovanými rituály.¹¹²

Humor

Jednou ze zajímavostí Vietnamců je jejich humor, který je neobyčejně velký, jelikož jejich jazyk umožňuje velké množství slovních hříček, které se tradují, ale vznikají i nové. V druzích humoru se velmi podobají občanům České republiky.¹¹³

¹¹¹ ČECHOVÁ, Šárka. Buddhismus ve Vietnamu. 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.

¹¹³ ČECHOVÁ, Šárka. Buddhismus ve Vietnamu. 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze., s.26

¹¹³ ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9., s. 83

Doplněk: rozhovor s vybranými členy vietnamské menšiny

Metodologie

Rozhovor jsem zvolila pro svou práci, abych si ověřila, zda teoretické koncepty se uplatní v životě dotazovaných osob. Po dokončení rozhovoru s dotazovanými se potvrdilo, že Vietnamská komunita je svým způsobem stále velmi uzavřená a je komplikované proniknout hlouběji k jednotlivým jejím členům, a to zvláště u starší generace. U mladší generace je výhodou to, že jsou již v pravidelném kontaktu ve školním prostředí s občany české národnosti, a díky tomu také mají lepší jazykové schopnosti, či sociální soudržnost. Hlavně starší generace stále velmi aktivně dodržují vietnamské způsoby života a tradice, snaží se je také přenášet na další generace, která se však mnohdy na základě toho, jak se chovají čeští obyvatelé jejich věkové skupiny, snaží spíše přizpůsobovat místním podmínkám a stylu života. To jsou převážně fakta, které jsou objektivně popisovány i v odborné literatuře a lze je tak potvrdit i ve výsledcích této práce.

Rozhovor jsem vedla pomocí nahrávání na videa za souhlasu všech dotazovaných.

Týden předtím, než jsem měla první rozhovor zpracovat, mi jedna rodina odmítla zodpovědět mé otázky, nakonec jsem však našla jiné osoby vhodné pro rozhovor.

Rozhovor s dotazovaným (37 let) jsem vedla 8. května a začátku června se zbylými 2 dotazovanými.

Muž (37 let) také nejprve tvrdil, že nemá moc času, nicméně na konci otevírací doby si našel chvíli pro rozhovor, který jsme vedli v jeho obchodě. Rodina druhé dotazované, co tu žije již přes 30 let, mi řekla, že moje otázky zodpoví jejich dcera (10 let), neboť oni nemají čas a dcera o jejich životě ví vše. Poslední dotazovanou byla dívka (17 let), která tu žije krátce, avšak ochotně se mi svěřila se vším.

První dotazovaný byl muž, kterému je 37 let, pracuje ve večerce a narodil se již zde.

Další dotazovaný byla dívka, které je 17 let a studuje. Přistěhovala se sem před 2 lety.

Poslední dotazovaný byla dívka, které je 10 let. Navštěvuje 4. třídu a narodila se zde.

Rozhovor

Život v České republice

Na rozdíl od dotazovaného (37 let) a dotazované (10 let), rodiče dotazované (17 let) se chtějí za několik let vrátit zpět do Vietnamu. Dotazovaná však chce v Liberci zůstat, protože beztak brzy dosáhne plnoletosti.

Dotazovaný (37 let) odpověděl, že s rodinou ve Vietnamu udržuje blízký kontakt, několikrát do roka za nimi jezdí. Dotazovaná (17 let) vypověděla, že za rodinou ve Vietnamu nejela ani jednou od té doby, co žije v Liberci, jen její tatínek tam byl minulého léta a pojedí i teď, ale ona, maminka ani sestra nikoli. Dotazovaná (10 let) má v Liberci téměř celou rodinu z Vietnamu, ve Vietnamu má jen prarodiče a za nimi jezdí o prázdninách.

Dotazovaný (37 let) tvrdil, že český jazyk je komplikovaný, nicméně česky mluví od dětství, ale jeho rodiče (což mohu sama potvrdit), stále český jazyk neovládají perfektně.

Vzhledem k tomu, že dotazovanou (17 let) doučuji český jazyk, tak sama musím uznat, že s českým jazykem má velké problémy a podle její výpovědi její rodiče ovládají v češtině jen úplné základy.

Dotazovaná (10 let) umí plynule česky, ale od malička je vedena mluvit i vietnamsky, mezi rodiči musí mluvit jen vietnamsky. Doučuji jí stejně jako dotazovanou (17 let), avšak ze zcela jiného důvodu, dobrovolně chce doučování, i když český jazyk a jakékoli jiné předměty ve škole perfektně zvládá. Nicméně její rodiče chtějí, aby se celé dny jen učila, jak vyplývá z její výpovědi, dokonce její rodiče po ní chtějí učit se i v létě v rámci doučování.

Dotazovaný (37 let) tvrdil, že když sem přijeli jeho rodiče, tak se k nim Češi chovali velmi mile, učili je, a dokonce někteří bývalí kolegové jeho rodičů z Liazu – kde rodiče zprvu pracovali, se pro dotazovaného stali velmi blízkými osobami, s kterými udržuje jeho celá rodina kontakt dodnes.

Dotazovaná (17 let) navázala blízký kontakt se svými spolužačkami a brzy po příjezdu si ve třídě našla mnoho kamarádek. Maminka dotazované (17 let) pracuje jako uklízečka v Chrastavě, takže tam se baví s několika kolegyněmi, otec sem jezdí každé 2 týdny na pár dní, protože jinak pracuje v Německu jako kuchař, proto dotazovaná neví, jaké tam má přátele.

Dle dotazované (10 let) když její rodiče přijeli do České republiky, tak to měli zprvu velmi těžké, protože někteří se k nim chovali vulgárně a samotní rodiče měli problém zvyknout si na zdejší život, nicméně navázali vřelé vztahy s lidmi z vedlejších obchodů.

Tradice a kuchyně

Dotazovaný (37 let) vaří doma se ženou hlavně českou kuchyní, oba mají rádi knedlo, vepřo, zelo, ale u svých rodičů servírují především vietnamskou kuchyní. Stolování také má jiné u sebe doma a u rodičů, jak dotazovaný vypověděl: „U nás ve Vietnamu se jí tak, že se připravují vlastně veškerý pokrmy do prostředka stolu a každé si sám nabírá vlastně to, co chce, když zveme rodiče k nám domů, tak jim už připravujeme rovnou na talíř, takže asi takhle. U rodičů je připravena voda na umývání rukou, ale když je zveme k nám, tak vlastně ne, protože my se ženou vaříme prakticky jen česky.“ (dne 8.5.2022)

Dotazovaná (17 let) sice má ráda knedlíky s masem ze školní jídelny, ale doma vaří převážně vietnamskou kuchyní, má nejraději Bum bo nam bo.

Dotazovaná (10 let) odpověděla, že vaří stejně jako dotazovaná (17 let) hlavně vietnamská jídla. Nejraději má jarní závitky.

Dotazovaný (37 let) vietnamské tradice dodržuje hlavně v přítomnosti svých rodičů, a přestože má vietnamskou manželku, u nich doma dodržují i ty české. Dotazovaná (17 let) odpověděla, že dodržují jen vietnamské tradice, protože si ještě pořádně nezvykli na ty české. Dotazovaná (10 let) musí u nich doma dodržovat jen ty vietnamské tradice, rodina velmi dbá na vietnamské kulturní zvyklosti.

Závěr

V bakalářské práci jsem se zabývala tématem Vietnamské minority v České republice a její integraci do české společnosti, včetně adaptace dětí do škol.

Toto téma jsem si vybrala z důvodu mé zkušenosti s doučováním vietnamských žáků a studentů. Díky tomu jsem se rozhodla podívat se na vietnamské menšiny podrobněji. Vietnamci jsou majoritou hodně probírané téma, některým lidem vadí méně a vidí je, jak jen prodávají, někteří s nimi však mají problém, obzvláště když se odmítají přizpůsobit a přijmout české prostředí takové, jaké je. Touto prací jsem chtěla uvést věci na pravou míru a ukázat, že ne vše je tak, jak určité skupiny lidí mohou říkat.

V první části bakalářské práce jsme si přiblížili migraci obecně, jejich původní život ve Vietnamu a samotný Vietnam a jeho rozdíly oproti České republice. Dále jsme se podívali na historii Vietnamu, se kterou souvisí i mezikulturní rozdíly, chování a zvyky, které významným způsobem souvisí s pozdější adaptací Vietnamců. Plynule jsme navázali na tradiční rodinu ve Vietnamu, kdy se na sebe Vietnamci velmi upínají, probrali jsme rodinné vztahy a základní životní události jako bydlení, svatba či pohřeb, které jsou součástí života každého z nás, ale každý je řeší jiným způsobem.

Doplňkem bakalářské práce byl rozhovor se členy vietnamské minority zaměřený na zjištění, jak jsou fenomény, popsané v teoretické části textu, prožívány a jak jsou tyto teoretické koncepty používány v každodenním životě Vietnamců. V rámci rozhovoru byli vybráni takoví dotazovaní, aby obsáhli co největší možnou škálu věkových kategorií, a aby tak byly znatelné odchylky v jejich chování. Z provedeného rozhovoru ovšem nelze vyvozovat zobecňující závěry, neboť jsem zpovídala jen malý okruh lidí.

Úspěšné začlenění menšinové společnosti může nastat jen tehdy, budeme-li se snažit pochopit jejich každodenní problémy a budeme-li se jim snažit pomoci. Budeme-li je respektovat a brát je jako jedinečné osobnosti i s jejich případnými chybami.

Literatura

BALARAJAN, Meera, CAMERON Geoffrey a GOLDIN Ian. Exceptional People: How Migration Shaped Our World and Will. 2011. ISBN 9780691156316.

BITTNEROVÁ, Dana a MORAVCOVÁ Mirjam, ed. Etnické komunity v české společnosti. Praha: Ermat, 2006. ISBN 80-903086-7-8.

BITTNEROVÁ, Dana a Mirjam MORAVCOVÁ. Kdo jsem a kam patřím?: identita národnostních menšin a etnických komunit na území České republiky. Praha: Sofis, 2005. ISBN 80-902785-8-2.

BLAFKOVÁ, Martina. Specifika života vietnamské komunity v ČR. E-polis [online]. 2009 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.e-polis.cz/clanek/specifika-zivota-vietnamske-komunity-v-cr.html>

BLAŽEJOVSKÁ, Markéta. Praktické problémy s integrací v České republice, 2012 [citace 12.05.2022]. Dostupné z: [https://llp.cz/wp-content/uploads/INTEGRATION Prakticke_problemy_integrace_v_CR.pdf](https://llp.cz/wp-content/uploads/INTEGRATION_Prakticke_problemy_integrace_v_CR.pdf).

BOŠKOVÁ, Zuzana a MIDLOCHOVÁ Kateřina. Vietnamci v České republice. Hospodářská a kulturní studia [online]. 2009 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: https://hks.re/wiki/vietnamci_v_ceske_republice

BROUČEK, Stanislav. Historie imigrace z Vietnamu do Českých zemí. SEA-I [online]. 2005 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <http://sea-1.cz/cs/clanky/posts/historie-imigrace-z-vietnamu-do-ceskych-zemi/>

ČECHOVÁ, Šárka. Buddhismus ve Vietnamu. 2015. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.

ČERNÍK, Jan. S vietnamskými dětmi na českých školách. Jinočany: H & H, 2006. Multikulturní inspirace. ISBN 80-7319-055-9.

Člověk v tísní. Cizinci. [citace 12.05.2022]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/web/cz/clovek-v-tisni-o.p.s>.

DONOHUE, Kathleen G. 2003. Freedom from want: American liberalism and the idea of the consumer. Baltimore: Johns Hopkins University Press, xii, 326 p. ISBN 08-018-7426-2 DRBOHLAV, D.: Hlavní trendy mezinárodní migrace. Demografie, 1995, roč. 37, č. 4, str.280-284

- DVOŘÁKOVÁ, Markéta. Rodinné rituály etnických menšin na území České republiky – vietnamská svatba. 2011. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze.
- FÁRA, Pavel. Obchodní dohody EU s Vietnamem, 2016 [citace 20.06.2022]. Dostupné z: <https://www.spcr.cz/aktivity/proexportni-servis/obchodni-politika/13352-obchodnich-dohody-eu-s-vietnamem-ratifikovany>.
- HLAVATÁ, Lucie, IČO Ján, KARLOVÁ, Petra, KUČERA Karel, STRAŠÁKOVÁ, Mária a ŠIMEČKOVÁ Šárka. Dějiny Vietnamu. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2018. Dějiny států. ISBN 978-80-7422-496-6.
- HUNTINGTON, Samuel P. Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu. V Praze: Rybka Publishers, 2001. ISBN 80-86182-49-5.
- JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka a HIRT Tomáš. Policista v multikulturním prostředí: informační manuál pro Policii ČR. Praha: Člověk v tísní - společnost při ČT, 2005. ISBN 80-903510-1-8.
- KOMÁREK, Michal. Nemodli se, pracuj. Respekt. 1.1.2008, roč. XIX, č. 39, s. 18-22.
- KUŠNIRÁKOVÁ Tereza, PLÁČKOVÁ Andrea, TRAN VU Van Anh. Vnitřní diference Vietnanců, 2013 [citace 12.05.2022]. Dostupné z: <https://www.cizinci.cz/-/2013-vnitri-diference-vietnamcu-kusnirakova-plackova-tran-vu>.
- MARKOVÁ, Romana. Vietnamská kuchyně jako nástroj integrace vietnamské menšiny do české společnosti. Č. Budějovice, 2018. diplomová práce (Mgr.). JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH. Pedagogická fakulta.
- MARTINKOVÁ, Šárka a PECHOVÁ Eva. Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR: Pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika (informační příručka Policie ČR). Ministerstvo vnitra ČR, 2011. ISBN 978-80-7312-063-4.
- Možná renesance česko-vietnamských vztahů - část první. Ústav mezinárodních vztahů Praha [online]. Ústav mezinárodních vztahů Praha, 2018 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.iir.cz/cesko-vietnamske-vztahy-mohou-zazit-svou-renesanci-cast-prvni>
- MÜLLEROVÁ, P. Vietnam - stručná historie států. Praha: Libri, 2010. ISBN 978-80-7277-255-1

Národnostní struktura obyvatel. Český statistický úřad [online]. ČSÚ, 2014 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20551765/170223-14.pdf>

PECHOVÁ, Eva. Migrace z Vietnamu do České republiky v kontextu problematiky obchodu s lidmi a VYKOŘISŤOVÁNÍ. Toolkit [online]. 2007 [cit. 2022-06-24].

Dostupné z:

https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Zprava_migrace_Vietnam.pdf

RYSTAD, Goran. Immigration History and the Future of International Migration.

International Migration Review. 1992, 26(4). ISSN 01979183. Dostupné z:

doi:10.2307/2546879

ŠÝKORA, Luděk. Vztahy mezi majoritou, vietnamskou menšinou a dalšími národnostními skupinami v MČ Praha-Libuš. Univerzita Karlova v Praze, 2014.

ŠISKOVÁ, Tatjana. Výchova k toleranci a proti rasismu, v--,Portál, 2008, ISBN 978-80-7367-182-2.

THARANOVÁ, Mai. Sociokulturní střet v česko-vietnamských partnerských vztazích. 2019. Diplomová práce. Univerzita Pardubice.

UHEREK, Zdeněk, KORECKÁ, Zuzana a POJAROVÁ Tereza. Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008. ISBN 978-80-87112-12-0.

Velvyslanectví České republiky v Hanoi. Vztahy s Vietnamem, 2020 [citace 12.05.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/hanoi/cz/vzajemne_vztahy/index_1.html.

Vietnamci. Pedagogická fakulta [online]. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2002 [cit. 2022-06-24]. Dostupné z:

<https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/podkapitoly/b05cizinci/b0501vietnamci.pdf>

Vietnamská socialistická republik. Inkluzivní škola [online]. [cit. 2022-06-24].

Dostupné z: <https://inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/Vietnam.pdf>

Vláda České republiky. Národnostní menšiny, [citace 12.05.2022]. Dostupné z:

<https://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/mensiny/narodnostni-mensiny-15935/>

VU THI THU, THUY. Vietnamská rodina - tradiční rodinný cyklus [online]. Ústí nad Labem, 2010 [cit. 2022-06-24]. Available from: <https://theses.cz/id/z7uki3/>. Bachelor's thesis. University of Jan Evangelista Purkyně in Ústí nad Labem, Faculty of Philosophy. Thesis supervisor PhDr. Kamil Podroužek, Ph.D.

ŽÁK, Milan. Velká ekonomická encyklopedie. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-7201-172-3.